

PEKKA ERVAST

KIUSAUSTEN
KOULUSSA

KIUSAUSTEN KOULUSSA

PDF-tiedosto on skannattu vuoden 1928 painoksesta.
Taustalla olevaan hakukelpoiseen tekstiin on saattanut
jäää alkuperäisestä poikkeavia kohtia.

Ilmiselviäkään painovirheitä ei ole korjattu.

(Ks. *J. R. Hannula, Kristosofian Polulla II*, s. 304.)

Lahdessa maaliskuussa 2016

Jaakko Kesävuori

RUUSU-RISTI-KIRJASTO N:o 31

KIUSAUSTEN KOULUSSA

HELSINGIN ESITELMIÄ SYKSYLLÄ 1927

PITÄNYT
PEKKA ERVAST

HELSINGISSÄ 1928
MYSTICA

O. Y. LÄNSI-SUOMEN KIRJAPAINOSSA RAUMALLA 1928

J. R. H:lle

kunnioituksella ja ystävyydellä

Tekijä.

I.

JOHDANTO

Arvoisat ja rakkaat kuulijani! Kun nyt luentokautemme ja tämäntalvinen julkinen Ruusu-Risti-työ taas alkaa, muistuu mieleeni vanha legenda Buddhasta. Kerrotaan, että kun Buddha oli saavuttanut kaiken viisauden ja tiedon, hän katsellessaan maailmaa tuli surulliseksi. Hän oli ajatellut, että hän itse löydettyään totuuden kertoisi siitä toisille, mutta katsellessaan maailmaa hän huomasi, ettei maailma kaivannutkaan hänen totuuttaan. Silloin hän, Buddha, epäröi ja ajatteli itsekseen: „Vetäydynkö pois ihmisten ilmoilta johonkin synkkään metsään, vielä synkempään kuin missä olen ollut, vai jätänkö kokonaan tämän elämän? Olenhan saanut vallan elämän ja kuoleman yli ja saatan kuolla pois tästä maailmasta kokonaan.“ Mutta legenda kertoo edelleen, että korkein Jumala taivaasta tuli hänen luokseen ja rukoili, ettei hän heittäisi ihmiskuntaa vaan jäisi ihmisten luo, koska aina oli niitä, jotka totuutta kai-

pasivat: „Lähde ulos ja puhu heille, sillä vaikka maailma kokonaisuudessaan ei ole kypsä ottamaan vastaan sanomaa totuudesta, on kuitenkin eläviä ja ikävöiviä sieluja siellä, täällä.“ Silloin Buddha heitti epäröintinsä ja epäilynsä ja lähti ulos maailmaan. Kun hän sitten useiden vuosikymmenien aikana vaelsi ympäri Indiassa julistaen suurta sanomaansa, sai hän kymmeniä tuhansia ihmisiä, jotka kuuntelivat häntä ja ottivat kiitollisina vastaan hänen ilmoituksensa olemassaolon mahtavasta tarkoituksesta.

Tämä legenda muistui mieleeni — ei sentähden, että olisin ajatellut itseäni Buddhan veroiseksi ja Buddhan kaltaiseksi, vaan ainoastaan sitä ajatellen, että maailma tuskin kaipaa totuuden tietoa, tuskin niinkään vähäisessä määrässä, kuin sitä joku minun kaltaiseni ihminen voi tarjota. Katsellessaan elämää ympärillään semmoisessakin verrattain pienessä kaupungissa kuin Helsingissä (jolla kyllä on useita suurkaupungin oireita) ja katsellessaan elämää maailman suurissa kaupungeissa täällä Euroopassa, silloin tekee erään havainnon, joka ehkä on hiukan pintapuolinen, koska se on niin äkkipikainen, mutta joka kertoo, että ihmiset ovat yksinomaan ja kokonaan kiinni suurissa kiireissään, hommissaan, töissään ja tehtä-

vissään. Nämä kiireet ovat välttämättömät, koska elämä itse on asettanut ne heidän eteensä ja heidän täytyy suorittaa kukin omat velvollisuutensa. Kuitenkin elämä tulisi heille tällä tavalla liian raskaaksi, jollei heillä vapaa-aikoinaan olisi jotakin vaihtelua, joka saisi heidän mielensä virkistymään. Sentähden ihmiset suurkaupungeissa paljon huvittelevat. He käyvät — ei ainoastaan jalostavissa ja mieltä, sielua sekä henkeä virkistävässä huvituksissa — vaan kaikenlaisissa tilaisuuksissa, joissa matkitaan konsertteja ja teattereita ja jotka ovat kevyempiä ja helposti sulatettavissa, kaikenlaisissa sirkuksissa, yökahviloissa j. n. e. Ihmiset nähtävästi tällaisista huvituksista saavat jotakin, mutta tuntuvat yhtäkaikki saavan enemmän unohdusta kuin virkistystä sielulle. Heidän mielensä ei niistä kohoa, mutta he unohtavat jokapäiväiset touhunsä ja vaikeutensa ja kestävät sitten taas paremmin puuhissaan ja velvollisuuksissaan. On semmoinen tunnelma eli aura suurissa kaupungeissa, että juuri tämä fyysillinen elämä, jota me elämme, on suuri todellisuus. Se on todellinen elämä. Kuinka olisi aikaa ajatteluun, filosofiaan? Ken on mukana todellisessa elämässä, hänelle filosofoiminen on ajan tuhlaa. Jos luonnostaan ei kaipaa

huvituksia, tai jos on vanha, ettei osaa niitä enää kaivata, niin onhan uskonto, messut ja jumalanpalvelukset! Niissäkin voi unohtaa elämän touhut ja surut. Ajatteluun ihmisillä ei ole paljonkaan taipumusta. „Totuudesta“ he eivät paljoakaan välitä.

Tuommoisen vaikutelman voi suurkaupungeissa saada, ja silloin tuntee itsensä sangen mitättömäksi ja turhaksi tässä elämässä semmoinen ihminen, joka koko sielullaan ja mielellään on etsinyt ja etsii totuutta ja joka soisi, että jokainen ihminen sanoisi itselleen: Nyt tahdon katsella elämää silmästä silmään, nyt tahdon nähdä mitä elämä on, nyt tahdon tietää minkätakia on suruja ja huolia ja minkätakia välistä ilo ja huvittelukin tuntuu tyhjältä! Mutta koska ihmiset eivät näy kysyvän tätä itseltään, tuntuu totuudenetsijästä turhalta tarjota heille ratkaisuja ja vastauksia, joita he eivät ole etsineet eivätkä ikävöineet.

Semmoiseen epäröintiin ajattelijä voi joutua.

Hetken mietintö tuo kuitenkin hänen mieleensä toisenkin puolen asiasta. Eihän todellisuus ole ainoastaan tämä jokapäiväisyys, jota tällä hetkellä eletään, todellisuus on välistä muutakin. Vähän toista kymmentä vuotta sitten oli todellisuus täällä Europassa ihan toisenlainen. Silloin ei elämä kutsunut

ihmisiä huvittelemaan, silloin se kutsui heitä mitä suurimpiin uhrauksiin: itsensä unohtamiseen, kärsimykseen ja tuskaan. Silloin riehui maailman sota ja silloin oli olemassaolo synkkää jokaiselle. Silloin moni ihminen tunsikin, että elämä ei ollutkaan jokapäiväisyyttä, vaan niin kouriin tuntuvan kova, niin salaperäinen, niin järjetön, että pakostakin kysyi mitä varten kaikki oli olemassa. Semmoisina hetkinä ihmiskunnan ja yksilön historiassa ihminen voi tulla totuudenetsijäksi. „Voi tulla“, sanon, sillä kaikki eivät tule. Kaikilla ei ole siihen vaadittava moraallinen voima. Vaikeudet ja kärsimykset vaikuttavat eri tavalla ihmisiin. Toiset etsivät suurten ja järkyttävien aikojen perästä unohdusta, rajuja huvituksia voidakseen paeta järkensä kutsua. Toiset taas heräävät syvemmin ajattelemaan.

Ja nämä, jotka heräävät ajattelemaan, he todistavat totuudenetsijälle, että kaikki ei ole hukassa. Ihmiskunta ei ole mennyt. Ihmisten joukossa on „vanhurskaitakin“.

Ja niinkuin Buddha legendassa tekee sen havainnon, että joskaan ihmiskunta kokonaisuudessaan ei vielä suuresti kaipaa totuutta, on yksilöitä, jotka etsivät ja jotka kaipaavat, — niin totuudenetsijäkin

tuntee itsessään uuden elämän syntyvän ja uuden voiman tulvivan sieluunsa. Ja hän ajattelee: Koska minun on suotu nähdä jumalallista totuuden valoa, tahdon siitä huoleti toisillekin kertoa, sillä on sieluja, jotka tuota valoa kaipaavat ja sitä ilolla ottavat vastaan.

Kun nyt aloitamme tätä työkauttamme, rohkenen sentähden toivoa, että monet totuudenetsijät löytäisivät tiensä tänne, ja rukoilen hartaasta sydäimestä, että näissä meidän yhteisissä tilaisuuksissamme olisi mukana se lohduttaja: totuuden henki, jonka mestarimme Jeesus Kristus lupasi opetuslapsilleen lähettää.

II.

ELÄMÄNKOKEMUSTEN TAIKA

Puhumme elämän kokemuksista ja koettelemuksista, usein myös elämän koulusta, ja miksemme niin ollen voisi puhua kokeistakin, joita elämä ikäänkuin asettaa eteemme? Ei meidän silti tarvitse ajatella elämää persoonalliseksi — ehkäpä pirulliseksi — olennoiksi, joka tahallaan meitä kiusaa ja koettelee. Elämän kokemukset voivat olla puolueettomia ja oikeudenmukaisia, joskin ovat järjestelmällisiä ja tarkoituksellisia kokeita. Seuraavassa tulemme toivottavasti tämän ymmärtämään.

Ainakin me ihmiset järjestäydymme semmoisen kaavan mukaan, missä vain on kysymys älyllisistä, siveellisistä tai henkisistä pyrkimyksistä. Missä tietoa on etsitty, siinä on aina puhuttu kokeista. Salaisiin seuroihin, esim. vapaamuurariuteen ei pääse jäseneksi, ei saavuta „vihkimystä“, kuten sanotaan, ennenkuin on hyvin ja pätevästi suorittanut määrättyjä kokeita. Jokapäiväisessä elämässämme vallitsee sama järjes-

telmä. Emme pääse mihinkään kouluun, emme yliopistoon, emme virastoon, ellemme läpikäy joitakin kokeita; emme saa työtä emmekä asemaa yhteiskunnassa, ellemme osaa jonkunlaisten kokeitten avulla näyttää, että kykenemme hakemaamme työhön tai toimeen.

Sentähden ei tämä käsitys kokeista ja niiden suorittamisesta ole meille mitään vierasta. Että salaisissakin seuroissa muinoin täytyi suorittaa kokeita ennen oppilaaksi pääsyä, tuntuu meistä varsin luonnolliselta. Mitä suurimmalla kiinnolla luemme esim. vanhoista egyptiläisistä mysterioista, että ennenkuin pääsi hierofanttien puheille, jotka pitivät koulua pyramiidissa, täytyi läpikäydä sangen vaikeita ja tuskallisia kokeita. Ken ei niissä onnistunut, jäi ainiaaksi orjaksi eli palvelijaksi pyramidiin. Ainoastaan se, joka onnistui ja vihittiin veljeskunnan jäseneksi, sai lähteä ulos maailmaan tehtäviään suorittamaan.

Nyt meistä nykyajan ihmisistä tuntuu lukiessamme näistä pyramiidikokeista, että ne olivat verrattain lapsellisia — taikka toisin sanoen, että ne saattoivat vaikuttaa järkyttävästi ainoastaan sillä edellytyksellä, että pyrkijät eivät edeltäpäin niistä mitään tiesseet. Niitä pidettiinkin tarkasti salassa. Sen vähän, minkä

niistä tiedämme, olemme saaneet kreikkalaisten kirjailijain kertomuksista ja viittauksista. Näitä valmistavia kokeita oli neljänlaisia: maa-, tuli-, vesi- ja ilmakokeet. Ne olivat kaikki omiansa tutkimaan ja koettelemaan pyrkijän rohkeutta, kestävyyttä ja kylmäverisyyttä. Maakokeessa esim. suoritettiin vaikea ryömiminen toivottoman pitkissä maanalaisissa käytävissä, joissa ei voinut nousta seisaalleen eikä kääntyä ympäri, vaan joissa piti ryömiä tuuma tuumalta eteenpäin täydellisessä pimeydessä ollenkaan tietämättä, mitä saattoi tulla vastaan. Äkkiä avautuikin eteen pohjaton kuilu, joka teki etenemisen mahdottomaksi: „nythän en voikaan enää ryömiä, tuossa on tyhjä ilma, mitä teen, mitä teen“? Voimme ymmärtää, että ne, jotka suorittivat kokeensa, kulkiivat tulen läpi, uivat vedessä ja lensivät ilmassa, olivat osoittaneet omaavansa sekä neuvokkuutta että rohkeutta. Mielenmalttia heillä oli, itseluottamusta ja uskoa. Kokeet kysyivät voimia, ne panivat hikoilemaan tuskan hikeä.

Mutta jos meidän aikanamme olisi tällaista, niin meistä tuntuisi, ettei pyrkijä nyt, kokeet suoritettuaan, olisi oikeutettu luulemaan mitään itsestään. Kaikkihan olisi paljasta teatteria. On kyllä vielä seu-

roja, jotka käyttävät tämänsuuntaisia ulkonaisia kokeita, jotka asettavat ihmisten rohkeuden ja päättäväisyyden ankaralle koetukselle, mutta jos pyrkijät sellaisia kokeita onnellisesti suorittavatkin, on se mielestämme pientä ja mitätöntä leikkiä. Mitään todellisuusarvoa ei semmoisilla koetuksilla saata olla. Moderni ihminen tuntee tämän vaistomaisesti.

Mutta samalla hän ajattelevana totuudenetsijänä kysyy ihmetellen: Mitä varten semmoisissa seuroissa, joissa on pyritty siveelliseen ja henkiseen kehitykseen, on käytetty tuommoisia kokeita? Jos, niinkuin muuten näyttää, salaisissa veljeskunnissa siellä, täällä ympäri maailmaa on ollut viisaita ihmisiä, niin mikä on ollut syynä siihen, että ovat järjestäneet tällaisia kokeita? Meidän yhteiskunnissamme, kouluissamme, yliopistoissamme niitä käytetään, mutta ne kokeet ovat enimmäkseen tai melkein yksinomaan intellektuaalista laatua, mutta minkätakia on mysteriokouluissa asetettu kokeita, jotka koettelevat ja kiusaavat ihmistä siveellisesti ja henkisesti? Totuudenetsijä kysyy näin, ja kun hän näin kysyy, täytyy hänen vastata itselleen: Siinä täytyy olla pätevä syy takana. On täytynyt olla noilla tietäjillä ja viisailla pätevä motiivi, jonka nojalla he ovat semmoista järjestäneet.

Vai onko se vain ollut sitä, että he vapaina ihmisinä eivät ole tahtoneet ketä tahansa järjestönsä jäseneksi? Siinä tapauksessa heidän veljeskuntansa ei olisi ollut suurimerkityksellinen. Silloin se olisi vain ollut jotain yhteistä leikkiä, vaikka siinä leikittiinkin siveellisillä arvoilla. Sata ihmistä päätti esim. perustaa salaisen järjestön ja päätti, että pyrkijäin oli suoritettava erilaisia kokeita. Muuan koe oli esim. seuraava: Pyrkijä istutettiin pöydän ääreen ja hänelle sanottiin: „Kirjoita testamenttisi. Kirjoita siihen, että luovut kaikesta omaisuudestasi ja annat sen meille.“ Tietysti se oli kokolailla vaikea siveellinen koe. Moni pyrkijä hätkähti, pelästyi: en minä voi semmoista testamenttiä kirjoittaa! — No niin, ole hyvä ja poistu. — Toinen ajatteli: antaa mennä, kirjoitan testamenttini.

Jos tänäpäivänä päättäisimme perustaa „salaisen seuran“, jossa ei olisi muuta takana eikä tämän enempää sisältöä, mitä se olisi? Se olisi meidän leikkiämme, teatteriamme, turhanpäiväistä puuhaamme. Onko semmoinen motiivi voinut olla niillä tietäjillä ja viisailla, jotka alunperin ovat näitä asioita järjestäneet? Ei, mikäli he ovat olleet todellisia tietäjiä, ei ole sellainen ollut heidän motiivinsa. Heidän näköalansa ovat olleet laajempia, heidän tarkoitus-

peränsä korkeampia. He ovat tavoitelleet yleisinhimillisiä arvoja, tähdänneet johonkin yleispätevään. Heidän inspirationsinsa on ollut ylhäältä. Heidän tietäjä-asemansa edellytti, että heillä oli kaikkia siveellisiä hyveitä. Heidän viisautensa oli saavutettu siveellisissä voitoissa. Tietäjinä he itse elivät valossa ja heitä ympäröi ihmismaailman pimeys. He elivät ikuista elämää, muut ihmiset kuoleman vallassa. Mutta he tahtoivat auttaa pimeydessä vaeltavia veljiään. He tahtoivat avata heille tien elämään ja valoon. He tahtoivat kasvattaa heitä ja opettaa heitä siveellisesti pyrkimään ja ponnistamaan. Ja koska elämään pääsi ainoastaan kaitaa tietä pitkin ja ahtaan portin kautta, eivät viisaat auttajat omasta päästään mitään keksineet, vaan asettivat ahtaan portin pyrkijäin nähtäväksi ja kaidan tien heidän tiettäväkseen. Ja kaikki nuo kokeet, ahtaat portit ja kaidat tiet olivat silloin vertauskuvia elämästä. Ne symbolisoivat elämää.

Ja nyt nousee eteemme uusi kysymys. Mikä on elämä? Onko elämä koulu? Mikä koulu se silloin on? Millä tavalla se koulu on järjestetty? Onko elämä kouluna niin järjestetty, että sitä voidaan jonkunlaisissa kokeissa symbolisoida, niin että ne ihmiset,

jotka suorittavat näitä kokeita, voivat ymmärtää, mitä kokeita ja mitä kokemuksia heidän on läpi-käytävä itse elämässä? Ovatko nuo maa-, tuli-, vesi- ja ilmakokeet, joita aina on käytetty salaisissa seu-roissa, todella olleet elämän symbooleja, ovatko ne vertauskuvallisesti esittäneet itse elämää?

Nykyaikaisesta teosofisesta kirjallisuudesta luemme, että nuo kokeet, joita pyramiideissa ja vanhoissa viikimyspaikoissa sekä joissakin uudenaikaisissa seuroissa suoritettiin vertauskuvina, todellisuudessa ovat suoritettavat n. s. astraalisessa maailmassa, fyysillisen ruumiin nukkuessa. Kulkiessamme yöllä ruumiimme ulkopuolella (ruumiimme nukkuessa vuo-teellaan) voimme suorittaa, kun olemme semmoiseen pyrkineet, näitä maa-, tuli-, vesi- ja ilmakokeita. Maakokeen suoritamme siten, että käytännöllisesti opimme liikkumaan näkymättömässä ruumiissamme fyysillisessä maailmassa. Opimme, että kiinteä maa ja kiinteät kappaleet eivät saa asettaa esteitä tiel-lemme, ettei meidän tarvitse esim. avata ikkunaa hypätäksemme ulos. Me kuljemme sanatarkasti seinien ja kattojen läpi, astumme kallioitten sisään katselemaan peikkojen elämää j. n. e. Tulikokeen suoritamme siten, että opimme astraaliruumiissa

selvästi tietämään, että fyysillinen tuli-ilmiö ei voi meihin mitään vaikuttaa. Seisomme esim. tulivuoren partaalla ja astraalinen opettajamme sanoo meille: Hyppääpäs tuohon kraatteriin. Ah, kuinka pelästymme, vaikka olemmekin toisessa olotilassamme. Ensin tuntuu kauhealta hypätä Vesuviuksen sisään. Mutta kokemus on hankittava ja tuli-elementti voitettava. Samalla tavalla saamme suorittaa vesikokeen. Meren syvyyteen täytyy meidän syöstä, niinkuin vesi olisi paljasta ilmaa ja ilmakokeessa täytyy meidän oppia lentämään ilman siipiä ja ilman ilmalaivaa.

Nämä ovat niitä elementtikokeita, joita suoritetaan, niinkuin voimme lukea nykyaikaisissa teosofisissa kirjoissa, näkymättömässä astraalimaailmassa ruumiin nukkuessa, ja totuudenetsijöinä kysymme: Nämäkö astraaliset kokeet ovat niitä n. s. maa-, tuli-, vesi- ja ilmakokeita, joita vanhat viisaat tahtoivat symbolisoida ulkonaisilla kokeilla, ryömimisillä, uimisilla ja muilla? Ei suinkaan, vastaavat viisaat, ei suinkaan, vastaa tietäjien kokemus. Nuokin astraalikokeet ovat symbooleja vain, vertauskuvallisia kokeita unien maailmassa. Ne eivät edellytä eivätkä kasvata muuta kuin rohkeutta, päättäväisyyttä ja mielenmalttia, samaa kuin fyysilliset kokeet. Itsessään ne eivät

ole niitä maa-, tuli-, vesi- ja ilmakokeita, joille elämä todellisuudessa meidät asettaa. Kaikki tämmöiset asiat ovat symbooleja, todellisia omalla tavallaan, mutta sittenkin henkisesti katsoen vertäuskuvia. Ne kokeet, joita elämä vaatii ihmiseltä, ennenkuin se vihkii hänet omaksi pojakseen, itsetietoiseksi elämän kansalaiseksi, Jumalan valtakunnan jäseneksi, ja ennenkuin ne, jotka elämää edustavat, Valkoinen Veljesku nta, vihkivät hänet tunnustetuksi veljekseen, — ne kokeet ovat toisenlaisia. Ulkonaisia kokeita suoritettuumme voimme käsittää, mitä elämä todellisuudessa pojiltaan odottaa. Sentähden lähdemme nyt tarkastamaan itse elämän kokeita eli toisin sanoen elämänkiusausten koulua.

Jos elämä on koulu, s. o. jos elämä kasvattaa meitä erikoisella tavalla ja antaa meidän läpikäydä määräytyitä kokeita, silloin on meille hyödyksi — epäilemättä suureksi hyödyksi — ymmärtää elämän koulun menettelytapoja. Puhumattakaan siitä, että itse ymmärtäminen tuottaa meille iloa ja onnea, on hyväksi ja hyödyksi itsellemme ja toisille, jos emme vastusta elämän kasvatustapoja, jos emme napise, huuda emmekä valita, vaan mielellämme alistumme koulunkäyntiin, sen ohjauksiin ja kurituk-

siin. Tämä on ymmärtämisen passiivinen hyöty. Toiselta puolen voimme aktiivisesti auttaa elämää. Sensijaan, että sanoisimme elämälle: kasvata minua, ja heittäytyisimme sitten laiskoiksi, voimme sanoa: tahdon auttaa sinua, mikäli kykenen. Onhan ihminen vapauteni siinä, että voin innostua elämän kasvatukseen. Voin hyväksyä sen hengessäni. Tahdon oppia niin paljon kuin mahdollista, tahdon kasvattaa itseäni ja matkia elämää.

Mikä itsekasvatus se olisi, joka kulkeisi toiseen suuntaan kuin mihin elämä vie? Omavaltainen kasvatus voi viedä hulluunkin suuntaan. Oikeata tietä kulkeaksemme täytyy meidän ymmärtää, mikä on elämän kasvatukseen. Silloin voimme jouduttaa kehitystämme, voimme vapaina olentoina kasvattaa itseämme, ja sillä tavalla hiukan helpottaa elämän työtä.

Mitä kaikki tietäjät, mitä kaikki viisaat kaikkina aikoina ovat tehneet? Juuri tätä. Sitä varten on Valkoinen Veljeskunta olemassa, sitä varten he yrittävät uskontojen y. m. liikkeiden avulla herättää ihmisiä. Ihminen on kutsuttu ottamaan osaa jumalliseen työhön, ei sitä vastustamaan.

Me ihmiset voimme kasvattaa itseämme auttamalla

·veljiämme, voimme tulla elämän pojiksi ja olla hyödyksi ja iloksi tässä maailmassa, joka pohjaltaan on henkinen todellisuus. Niinkuin mekin, jotka tunemme itsemme ruumiillisiksi olennoiksi, niinkuin mekin todellisuudessa olemme henkiolentoja, on elämä suurta henkimaailmaa. Nouskaamme niin ollen tietoisuuteen siitä, mihin ihmisinä voimme pystyä.

III.

ELÄMÄN MAAKOE

Kun nimitämme elämää kouluksi, ei tämmöisen määritelmän pitäisi tuntua niinkään vieraalta, sillä ovathan uskonnot kaikkina aikoina teroittaneet jotain semmoista. Kristikunta on tosin kirkkonsa helmassa tottunut ajattelemaan, että elämä on murheen laakso, mutta käsitykseen „murheen laakso“ on sisältynyt jonkunlainen valmistavan koulun merkitys, sillä elettyämme aikamme tässä murheen laaksossa olemme valmistuneet kirkonuskon mukaan ikuista elämää varten. Nykyinen elämäme on täten erittäin tärkeä, koska siitä riippuu niin suuri asia kuin ikuinen tulevaisuutemme. Elämä tältä kannalta katsoen tulee perin tärkeäksi kouluksi. Sen ovat kirkot vaistomaisesti huomanneet ja koettaneet tehdä koulusta vähän helpomman keksimällä opin Jumalan Pojan eli Vapahtajan sovituksesta, niin että oikeastaan ihmisen vain tarvitsee uskoa valmistuakseen tässä elämässä ikuista elämää varten. Tuo usko

on sitten eri kirkkoissa saanut erilaisen määritelmän: protestanttisessa kirkossa sitä on niin siivilöity, ettei siihen voi sisältyä hyviä töitä, kuten katolisessa kirkossa: protestanttinen kirkko on sanonut hyviä töitä itsevanhurskaudeksi. Ihminen tulee autuaaksi ainoastaan uskonsa avulla.

Kristilliset kirkot ovat olleet pakotetut tuommoiseen määritelmään elämästä kouluna, kun eivät hyväksyneet oppia jälleensyntymisestä. Ensimmäisinä vuosisatoina, silloin kun „gnostikot“ vielä olivat oikeita kristityitä, katsottiin elämää kouluksi sillä tavalla, että ihmiset henkiolentoina syntyivät uudestaan ja uudestaan maan päälle ja jatkoivat täällä kehitystään ja työtään, kunnes lopulta saattoivat omaksua Kristus-elämän kokonaan, niin että Kristus eli heissä, kuten apostoli Paavali sanoi, eivätkä he itse enää tavallisina ihmisinä.

Semmoinen oli oppi ennen, ja muistamme kirkkohistoriasta, että vasta v. 553 Konstantinopolin kokous tuomitsi jälleensyntymisopin vääräksi.

Jälleensyntymisen valossa meidän on helppo ajatella ja ymmärtää elämää kouluksi. Ja vaikka nyt useimmat ihmiset kristikunnassa eivät usko jälleensyntymiseen, myöntävät kuitenkin uskovaiset yleensä,

että elämä on koulu. Sitä vastoin on uskovaisten ulkopuolella ihmisiä, jotka eivät tahdo tätä myöntää — sanoisinko heitä ajattelemattomiksi vai miksi? Heidän mielestään emme saa määritellä elämää millään tavalla. He sanovat: jokainen ihminen tuntee sisässään selvän halun olla onnellinen, — joten yksilön onni on elämän päämäärä. He etsivät nimenomaan kaikkea hauskaa ja hyvää elämässä, mutta pettyessään he helposti napisevat: elämä on hassu laitos, siinä ei ole mitään järkeä.

Toisia on, joiden mielestä elämä on kuin suuri seikkailu, johon otamme osaa ja jossa jokainen koettaa tulla toimeen, miten taitaa. On minustakin kaunista ja puoleensa vetävää nimittää elämää seikkailuksi, ja miksemme voisi sanoa, että elämänkoulu on kuin seikkailu, kunhan vain ymmärrämme, että elämä sittenkin on koulua.

Ne, jotka ovat hieman viisastuneet elämänkoulussa, voivat kokemuksesta vastata toisin ajatteleville, että tässä koulussa ihmisen onni tulee itsestään, jos hän vain on ahkera oppilas. Mutta jos hän kapinoi koulun järjestystä vastaan, ei hän koskaan pääse rauhaan.

Nyt, kun aiomme tarkastaa elämää kouluna, on

meidän ensin tehtävä itsellemme selväksi, minkälaisia olentoja me ihmiset olemme, jotka lapsina, kasvatteina, poikina ja tyttöinä käymme tässä koulussa. Tähän meidän ei tarvitse kaukaa etsiä vastausta. Voimme tyytyä vanhaan ja kaikkien hyväksymään määritelmään. Kun tutkimme itseämme, huomaamme näet olevamme minä-tajuisia olentoja eli minuuksia, jotka elämme kosketuksessa kahden todellisuuden kanssa, ulkonaisen ja sisäisen. Minä-tajuntamme käsittää osaksi näkyväisen eli ruumiillisen, osaksi näkymättömän eli sielullisen elämän. Ei kukaan kiellä sitä tosiseikkaa, että olemme ruumiillisia olentoja, — mutta samalla elämme näkymätöntä elämää, koska tajuisina olentoina tiedämme, tuntemme ja tahdomme. Omaa sieluelämäämme tietävinä, tuntevina ja tahtovina olentoina ilmennämme näkyväisessä, ruumiillisessa muodossa. Erikoinen asia on tämä meidän fyysillinen ruumiimme ja eri asia on meidän tajuntamme tietämisen, tuntemisen ja tahtomisen sielullisessa muodossa. Tehdessämme eron näiden välillä, sanomme tavallisesti, että ruumiimme on objektiivinen, sielumme taas subjektiivinen todellisuus. Mutta ymmärtääksemme viisaiden näkökannan tulee meidän kysyä itseltämme,

eikö kenties tämä sielullinenkin maailma ole tavallaan objektiivinen. Sillä objektiivinen, ulkokohtainen todellisuus sekin on tietäjien silmissä. Eikä tämä ole niinkään mahdoton käsittää, jos muistamme, ettemme itse ole sama kuin esim. joku tunne tai ajatus meissä. Sanomme: minä tunnen suuttumusta tai vihaa, mutta emme sano: minä itse olen suuttumus tai viha. Kun pidämme mielessämme, että minuutemme on varsinainen itsemme, niin voimme sanoa, että tunteemme ja tietomme ovat objektiivisia meille ja ulkopuolella meitä itseämme, itse asiassa todellisuuksia „henkimaailmassa“, kuten viisaat väittävät. Kaikista selvimmin huomaamme tämän seikan ajatustemme suhteen. Muistelemme esim. kaunista maisemaa. Selvästi tiedämme, että itse olemme se, joka muistelee, mutta onko silti tuo kuva olematon? Ei se voi olla olematon, koska se on tuossa sielumme silmien edessä. Epäilemättä on täten olemassa ajatusmaailma, jota kansoittavat ajatuskuvat, jotka itsessään ovat todellisia — toiset lyhytikäisiä ja heikkohenkisiä, toiset voimakkaita, ehkä ikuisia. Kuka ties joillakuilla ihmisillä on kyky nähdä noita asioita, jotka ovat toisille näkymättömiä. Tämä ei ole vaikea käsittää, jos tah-

omme ajatella loogillisesti. Ihminen voi esim. äkkiä saada merkillisen aavistuksen tai tiedon jostakin, joka tapahtuu muualla. Mistä se on häneen tullut, jollei semmoista kuvaa ole jonkun toisen tajunnassa olemassa? Telepatia on tunnustettu luonnonilmiö. Ihminen on kuin radiokone, samalla vastaanottaja, samalla lähettäjä. Ja niin on jokainen tajuinen olento sekä täällä että henkimaailmassa.

Minä-tajuisina olentoina käymme siis koulua maailmassa, joka on osaksi näkymätön, osaksi näkyväinen, mutta silti yhtä todellinen molemmissa puolissaan.

Viime kerralla oli puhe niistä kokeista, joita on käytetty erilaisissa salaisissa kouluissa ja joita on nimitetty elementtien mukaan maa-, tuli-, vesi- ja ilmakokeiksi. Tämä elementtinimitys on erinomaisen vanha. Nykyaikainen tietemme ei sitä hyväksy, koskei se sen mielestä ole todenperäinen: elementtejä on näet paljon enemmän. Vanhat kansat kuitenkin puhuivat neljästä n. s. elementistä toisessa, laajemmassa merkityksessä, ja jokapäiväisessä kielessä käytämme yhä vielä noita nimityksiä. Jokainen tietää, mitä maa on, mitä vesi j.n.e. Tuli on todella aivan toista kuin vesi ja maa, ja sentähden

nuo nimitykset ovat sekä luonnollisia että käytännöllisiä. Mutta on otettava huomioon, että kun vanhat kansat viisaiden opettamina ja johtamina käyttivät mainittuja nimityksiä, eivät he tarkoittaneet ainoastaan näkyväisiä, fyysillisiä elementtejä, vaan kuvasivat niillä sekä näkyväistä että näkymätöntä maailmaa. He kuvasivat niillä juuri niitä maailmoita, joiden kanssa ihmisinä olemme tekemisissä. Maalla he kuvasivat tätä näkyväistä elämää, mutta vesi, ilma ja tuli kuvasivat heille näkymätöntä elämää, sitä objektiivista maailmaa, jossa sielullisina olentoina olemme jäseniä ja joka on erivivahteinen. He erottivat siinä kolme eri vivahdusta, nimittivät niitä vedeksi, ilmaksi ja tuleksi. Kaikissa nykyajan teosofisissa kirjoissa viitataan siihen, että sielullisista maailmoista voidaan käyttää elementtinimityksiä. Tunteen maailmaa tavallisesti kuvataan vedellä, se vastaa vesielementtiä. Ajatusten maailma vastaa ilmaelementtiä ja tahdon maailma tulielementtiä. Tällöisen jaoituksen näemme teosofisista kirjoista. Tämä jaoitus ei pysy aivan samanlaisena, kun käännyimme salaisten koulujen puoleen. Mysterioissa ja esoteerisissa seuroissa huomaamme, että maakokeen perästä asetetaan tulikoe, sitten vesi- ja

ilmakoe. Onko siis tuli otettu kuvaamaan tunne-
maailmaa, astraalimaailmaa, näissä salakouluissa?
On. Tässä erikoisessa tarkoituksessa, kun on ko-
keista puhe, on tuli luonnollisin nimitys tunnemaail-
malle. Sentähden mysterioissa on otettu maa- ja
tulikokeet yhdessä, sitten vesi- ja ilmakokeet. Tu-
lemme kyllä näkemään, että tulielementti sopii pä-
raitten toiselle kokeelle.

Ensimmäinen koe on siis maakoe.

Meidän on helppo ymmärtää, että se on tekemi-
sissä fyysillisen maailman ja fyysillisen ruumiimme
kanssa, — ei tietysti yksinomaan, sillä ihmisinä
olemme tajuisia minäolentoja, joihin sisältyy kaikki
eri maailmat. Olemme itse probleemin ratkaisu,
olemme ihmisinä se kolmas, henkinen salaisuus,
jossa sielu ja ruumis vastakohtina ovat sulautuneet
yhteen. Sentähden on luonnollista, että elämän-
koulun kokeissa olemme mukana kokonaan, mutta
että kussakin kokeessa painopiste on määrättyssä eri
elementissä. Maakokeessa on elämämme koulutuk-
sen painopiste näkyväisessä ruumiissa, ja juuri näky-
väinen elämä ynnä fyysillinen ruumis asettaa meidät
kokeelle. Ja koska maakoe on ensimmäinen, huo-
maamme käytännöllisessä elämässä, että sille ko-

keelle kaikki ihmiset asetetaan, siinä ovat itse asiassa kaikki mukana tai ovat ainakin olleet, sillä onhan sieluja, jotka ovat suorittaneet sen kokeen. Olemme ihmiskuntana kyllä tekemisissä samalla kertaa toistenkin kokeiden kanssa, mutta kun olemme keskellä maakoetta, on painopiste siinä. Tulikokeeseen siirrymme varsinaisesti vasta silloin, kun olemme suorittaneet maakokeen ainakin niin suuressa määrin, että voimme kääntää huomiomme tulikokeeseen. Mutta kuta kauemmas menemme taaksepäin ihmiskunnan kehityshistoriassa, sitä selvemmin näemme, että ihmiset ovat asetetut pääasiassa maakokeelle.

Mikä sitten on tämä maakoe? Elämä asettaa meille kysymyksen: miten sinä tajuisena olentona, ihmisenä, suhtaudut tähän fyysilliseen objektiivisuuteen, tähän maapallon fyysilliseen elämään ja omaan fyysilliseen ruumiiseesi? Miten sinä näissä olosuhteissa tulet toimeen? Jos ajattelemme ihmiskunnan alkuhistoriaa — ei n. s. paradiisillista tilaa, vaan rotumme tieteen tuntemaa alkuhistoriaa, — silloin huomaamme, että luonto kysyi ihmiseltä: miten aiot tulla toimeen tässä maailmassa? Ensin ihminen syö marjoja ja hedelmiä y. m. mitä löytää, sitten

hän alkaa metsästää ja rakentaa itselleen majan, etsittyään siihen saakka suojaa puiden alta, ja kun hän siirtyy kylmempään ilmanalaan, täytyy hänen keksiä suojaa kylmyyttä vastaan ja alkaa käyttää vaatteita. On kuin koko luonto olisi häntä vastaan, hänen täytyy ponnistaa omia voimiaan, jotta pysyisi hengissä, sillä jos hän vain heittäytyisi pitkälleen, ei hän kauan jäisi olemaan. Hänen täytyy suorittaa kaikenlaisia tekoja ja ottaa osaa siihen suureen taisteluun olemassaolosta, johon kaikki elävät ovat alistetut. Elämä on siis heti asettanut hänet kouluun, vieläpä juuri maakokeelle. Kuta enemmän ihmis-kunta on kehittynyt, kuta korkeampia kulttuureja on syntynyt, sitä enemmän alkuperäiset olosuhteet ovat muuttuneet monimutkaisiksi, mutta yhä on maakoe kaikkien edessä. Ihmiset ovat kyllä muodostaneet sivistyneitä yhteiskuntia, jotka ovat syntyneet siitä vaistomaisesta tunteesta ja tiedosta, että yhdessä on helpompi sotia luonnonvoimia vastaan ja päästä niiden herraksi kuin yksin. Siten ovat yhdessä yrittäneet ratkaista maakoetta, sillä maakokeen suorittaminen kehittää ihmisen älyä, ja intelligensin kehittyessä työjako syntyy ja järjestynyt yhteiskunta muodostuu.

Voimmepa sanoa — kuulukoon vaikka paradoksilta: meidän nykyinen, porvarillinen yhteiskuntamme on itse asiassa se koulu, jossa olemme suorittamassa maakoetta. Kysymys toimeentulosta on näet tässä yhteiskunnassamme yhtä selvä ja käytännöllinen kuin konsanaan, vaikka se on pukeutunut uudensuomalaisiin ja monimutkaisempiin muotoihin ja saanut symbolin, joka on ikäänkuin salaisuuden avain. Mikä tämä symboli on? Se on kulta eli yleensä raha. Olemme maakoetta suorittaessamme tekemisissä rahan kanssa, ja maakoe keskittyy kysymykseen, millä tavalla me suhtaudumme rahaan. Tämä merkillinen seikka johtuu siitä, että porvarillinen yhteiskunta lepää omistusoikeuden periaatteella: omistusoikeus on pyhä. Alussa se oli käyttöoikeutta esim. itsensä raivaaman maan tuotteisiin, mutta pian siihen yhdistyi koko pellon omistamisen käsite. Ja siten omistusoikeus laajeni käsittämään maata yleensä, itsestään kasvavaa metsää, vieläpä ilmaa ja vettä, joihin ihmisen käsi ei luotaessa koskenutkaan. Ja vaikka viime vuosikymmeninä on herännyt uudensuomalaisia ajatuksia omistusoikeuden pyhyydestä, — ajatuksia, jotka itsessään kyllä ovat ikivanhoja, — olemme käytännössä huomanneet, ettemme osaa

omistusoikeuden periaatetta muuttaa, vielä vähemmän sen luonnonmukaisesti kehittyneitä ilmauksia yhteiskunnassa. Periaate on syvällä meissä ihmisissä, se kestää niin kauan kuin käymme maakokeen koulua. Ja raha on nykyään symboli maakokeessa, ja sen kokeen olemme lopullisesti suorittaneet vast sitten, kun olemme ratkaisseet kulan merkityksen. Koulunkäyntimme ei ole helppo, sillä luokkatodistuksen kelpoisuus riippuu sen eettillisistä arvosanoista. Elämän koulussa asetetaan aina moraali koetukselle. Maakokeessakin saatamme kehittää itsessämme vääriä ominaisuuksia, ennenkuin tajuaamme, mitä on oikein. Mitalin nurja puoli tai niin sanoaksemme väärä raha houkuttelee voimakkaasti maakokeen yhteydessä ihmiskunnan sydäntä. Mikä on tämä väärä puoli, tämä synti, kuten uskonto sanoo, maakokeen yhteydessä! Se on viekkaus, varkaus, ryöstö, ryöväyssodat y.m. Ihmisen äly on näet sanonut hänelle: on vaivaloista tehdä kovaa työtä; tuossa on paljon tavaraa, paljon kultaa koottuna yhteen paikkaan, minä otan sen. Ei ole helppoa sekään, mutta muutamilla ihmisillä varsinkin on kehittynyt seikkailuhalu ja he ponnistavat älyään keksiäkseen keinoja, millä saisivat käsiinsä toisten kasaamaa

omaisuutta. Jotkut heistä taitavat ajatella: on väärin, että toisilla on paljon ja toisilla ei mitään; minä otan ja jaan sen kaikille. Lapsina ja nuorinakin ihailemme jaloa ryöväriä, joka jakaa sydämettömien rikkaiden rahat kilteille köyhille. Moni meistä on lapsena ajatellut: tahdon tulla ryöväriksi, joka auttaa ihmisiä, ja monen sydän on sykkinyt Rinaldo Rinaldina ja Robin Hood'ia muistellessa.

Kerran tulevaisuudessa, kun on ratkaistu kullan probleemi, tulee yhteiskunta olemaan toisenlainen rakenteeltaan. Silloin ei tarvitse kehittää älyään viekkauteen eikä varkauteen, mutta niin kauan kuin näitä ominaisuuksia elämänskoulussa kehittyy, täytyy meidän oppia tekemään ero oikean ja väärän välillä ja ajatella, että varkaus on aina varkautta.

Mikä on sitten maakokeen ratkaisu? Koska olemme suorittaneet maakokeen? Maakokeen olemme suorittaneet silloin, kun köyhinä olemme rikkaita ja rikkaina köyhiä. Kulta paljastaa meille salaisuutensa silloin, kun sydämemme ei enää ole kiinni kullassa. Ja mitä sitten olemme oppineet elämänskoulussa, että olemme voineet suorittaa tämän maakokeen? Olemme oppineet työn arvon, työn välttämättömyyden. Eikä työ ole vain käsillä tekemistä; varsinais-

nen inhimillinen työ on aivojen työtä, koska tämä on välttämätön kätten työllekin. Kuta vaikeammaksi kätten työ kehittyy, sitä enemmän tekijän täytyy ponnistaa aivojaan, sitä enemmän hänen täytyy olla ihminen. Tämän ihminen on oppinut elämänkoulussa, jos hän on maakokeen suorittanut: työn välttämättömyyden, johon sisältyy, ettei hän väärin keinoin mitään tahdo omistaa. Lopulta ihminen on vapaaehtoisesti köyhä. Kaikista suurimmat hengen sankarit maan päällä, kuten Buddha ja Jeesus, ovat eläneet vapaaehtoisessa köyhyydessä ja siinä köyhyydessä omistaneet koko maailman. He ovat olleet köyhyydessään rikkaita, mutta myös rikkaudessaan köyhiä. Jos semmoinen ihminen olisi rikas, olisi hän köyhä. Harva ihminen on kokonaisuudessaan suorittanut maakokeen, mutta sellaiset ovat tiellä lopullista suoritusta kohti, jotka tahtovat tehdä työtä ja rehellisesti ansaita tai tahtovat käyttää rikkauksiaan maailman hyödyksi, kehityksen eteenpäin viemiseksi. Ei näet maallinen rikkaus tule ainoastaan sillä tavalla, että tehdään jotain työtä, rikkauksen luomisessa näyttelee aina osansa inhimillinen äly ja luonnon, s. o. karman antama onni ja menestys. Millä tavalla ihminen esim. tulee rikkaaksi?

Hän „sattumalta“ löytää helmen simpukasta tai kultasuonen vuoresta. On väärin ajatella, että rikkauudet aina tulevat väärinä teitä. Rikkaus tulee silloin, kun se tulee. Ja se ihminen, jolle rikkaus tulee, on varmasti ponnistanut edellisissä elämässään, joten elämä nyt voi asettaa hänet koetukselle uudella tavalla, sanomalla hänelle: miten sinä osaat rikkaana käyttäytyä? Ja jos hän ei ole entisissä elämässään valmistunut, silloin hän tuhlaa rahansa ylellisyyteen, kutsuen kevytmielisen maailman huvittelemaan kanssaan. Hän tuntee sielussaan vaistomaisesti, ettei hän osaa oikealla tavalla suhtautua rikkauteen, — hän tahtoo siitä päästä ja hyvin pian hän onkin taas köyhä. Mutta ihminen, joka on oppinut jotain, säilyttää malttinsa, järkensä, ajatuksensa. Ihminen on siveellisesti vastuullinen olento, jonka pitää sydämessään tuntea: olen tilivelvollinen elämän edessä, omantuntoni edessä, oman korkeamman Itseni, Kristuksen edessä, kaikesta, mitä minulla on.

IV.

ELÄMÄN TULIKOE

Elämän koulun kokeista saamme selvemmän käsityksen, jos koetamme ajatella niitä semmoista elämän taustaa vastaan, jossa ei ole mitään kokeita. Semmoinen muinaisuus on kyllä kaikilla ihmissieluilla ollut. Olemme kyllä kaikki olleet elämän koulun lastentarhassa, niin sanoakseni, jolloin meitä ei vielä asetettu varsinaisille koetuksille. Kuinka pitkä semmoinen aika oli, on vaikea sanoa, sillä verrattain pian alkoi elämän koulu kokeiden välityksellä. Joka tapauksessa on vanhojen kansojen traditsioneissa eläviä muistoja ajasta, jolloin ei vielä ollut kokeita fyysisessä elämässä eikä ihmisiä, jotka olisivat olleet elämän koulussa kokeita suorittamassa. Tämä sama tosiseikka saattaa pitää paikkansa vielä tänä päivänä, saattaa vielä tänäpäivänä olla ihmisiä, jotka käyvät elämän koulua vasta lastentarhassa. Kuvitelkaamme ihmistä, joka olisi ulkopuolella kaikkia kokeita. Hän ei ainoastaan ole sangen älytön ja

ilman ajatuksia, vaan myös laiska ja hidas sisäisessä elämässään, melkeinpä liikkumaton. Hänen elämänsä ei ole omintakeista, oma-aloitteista. Se on vain tapojen noudattamista, määrätyn elämänuran kulkemista ilman harrastuksia, ilman mielenkiintoa. Meidän — ajattelevien ja tuntevien ihmisten — mielestä hän on todella surkuteltava olento. Päivä alkaa ja loppuu hänelle aina samalla tavalla. Hän ei mihinkään pyri, ei mitään tavoittele, ei mitään pyydä. Saattaa olla filosofeja, jotka sanovat, että elämä olisi onnellista, jos ihminen voisi olla kuin eläin, joka ei mitään ajattele, niinkuin lehmä, joka syö, juo, makaa ja märehtii. Mutta nämä filosofit eivät käytä tarpeeksi järkeään, sillä heidän pitäisi tietää omasta kokemuksestaan, että ihminen ei ole semmoinen flegmaatikko. Jos joku yksilö on joskus saavuttanut ihmeellisen tyytyväisyyden, rauhan ja autuuden, joka kaukaa muistuttaa intressitöntä, himotonta ja ajatuksetonta elämää, on kuitenkin ääretömän pitkä taival hänen ja lastentarhassa käyvän ihmisen välillä. Sillä ihminen, joka on saavuttanut täydellisen rauhan, on paljon kokenut. Älkäämme sekoittako häntä nyt kuvittelemamme ihmisolentoon, jolla ei ole mitään harrastuksia elämässä.

Vanhoilla kansoilla on ollut tietoa tällaisesta elämästä. Se ilmenee heidän kuvauksissaan kuoleman jälkeisestä olotilasta. Sekä kreikkalaiset että suomalaiset kuvaavat kuoleman jälkeistä elämää kolkoksi ja kuivaksi. Edelliset sanoivat, että he mieluummin elivät maan päällä kerjäläisinä kuin tuonelassa kuninkaina, sillä tuonelassa oli, kuten suomalaiset esisämme uskoivat, yksitoikkoista, harmaata ja kolkkoa. Tuulesta temmattua mielikuvitusta! sanoo ihminen, joka ei usko kuolemanjälkeiseen elämään, mutta asiantuntijat tietävät ja tunnustavat, että on ennen maailmassa ollut aikoja, jolloin ihmisten kuolemanjälkeinen elämä oli kerrassaan kolkkoa, tyhjää ja harmaata. On nytkin ihmisiä, jotka haudan tuolla puolen viettävät jonkun aikaa ikävää ja yksitoikkoista elämää. Ne ovat niitä, joilla ei ole ollut mitään intressiä elämässä; he ovat nukkuneet, syöneet, kasvaneet, tehneet työnsä, menneet naimisiin j. n. e.; mutta kaikki on tapahtunut kuin luonnon pakosta, — itse he eivät ole mitään ajatelleet. Semmoiset ihmiset, kun joutuvat kuolemanjälkeiseen elämään, niin tuossa tuonelassa he aivan kuin jatkavat entistä, ruumiillista elämäänsä, ollen mielestään samanlaisissa olosuhteissa. He syövät, juovat, tekevät työtä

ja nukkuvat. Heillä on aviopuolisonsa ja kotinsa, mutta heidän elämänsä tuonelassa alkaa sittenkin vähitellen tuntua kolkolta. Miksi? Sentähden että mikään ei enää tuota heille tyydytystä. Maan päällä he söivät nälkäänsä, joivat janoonsa j. n. e., mutta nyt he eivät tunne mitään tyydytystä syömisestä, eivät sammuta janoaan juomalla. Tekevät työtä saamatta ja tarvitsematta palkkaa, kun tulevat toimeen muutenkin. Ovat naimisissa, mutta lapsia heille ei synny. He muistelevat maanpäällistä elämäänsä, huomaavat vastakohdat, ymmärtävät olevansa kuolleitten maassa ja ajattelevat: kolkkoa on olemassaolo. Tämä ajatus, että olemassaolo on kolkkoa ja yksitoikkoista, on silloin heidän ensimmäinen saavutuksensa elämän koulussa. Syntyessään uudestaan elämään, he tuovat mukanaan tuon ikävyyden tunteen ja oppivat vähitellen maanpäällisessä elämässä, että ikävyys, kolkkous on voitettavissa. Jos näet kuvittelemme ihmistä, joka puhtaasti suorittaisi vain maakoetta, hän olisi juuri tätä kokenut; ja hän tekisi samalla sen havainnon täällä maan päällä, että työ voi suoda onnea, vaihtelua ja tyydytystä hänen elämälleen, työ, ensin yksinkertaisena, sitten jatkuvasti kehittyvänä taiteellisena työnä.

Hänessä herää kauneuden kaipuu. Jos kysymme sosiologeilta ja arkeologeilta, jotka tutkivat ihmiskunnan alkuhistoriaa, saamme kuulla, että taiteellisia harrastuksia herää kuin itsestään ihmisessä. Se, se nostaa työn henkevämmälle tasolle, ja siinä ihminen näyttää itsensä. Kaikki tiedämme, että vielä nytkin voimme joutua omassa elämässämme samanlaisten probleemien eteen, vaikka toisenlaisista syistä. Olemme ehkä niin paljon nauttineet ja huvitelleet, että koko elämä lopuksi käy kuivaksi, kolkoksi ja yksitoikkoiseksi. Silloin sisässämme joku heikko ääni kuiskaa: ryhdy työhön ja toimeen, niin kaikki ikävä haihtuu.

Mutta kuten sanottu, me ihmiset emme ole noin yksiniitisiä, vaan paljon monimutkaisempia olentoja, sielullisia samalla kuin ruumiillisia. Elämme itse asiassa kuin neljässä maailmassa, sillä sieluelämämme on niin sanoaksemme kolmikylkinen: tunnemme, tiedämme ja tahdomme. Ja koska itse henkiolentoina yhdistämme nuo vastakohdat, ruumiin ja sielun, elämme yhtäaikaan kuin neljässä käyttövälineessä, fyysillisessä ruumiissa ja kolmessa hengenverhossa, joita tavallisesti sanotaan sielullisiksi ruumiiksi. Nämä neljä käyttövälinettä vastaavat neljää koetta.

Maakoe oli tekemisissä ihmisen fyysillisen ruumiin kanssa, ja nyt tulemme ensimmäiseen sieluelämämme puoleen, siihen puoleen itsessämme, jota nimitetään tuntemiseksi, aistitsemiseksi ja muodon kannalta katsoen tunne- eli astraaliruumiiksi. Se on tekemisissä tulikokeen kanssa. Emme kauan käy ihmiselämän koulua, ennenkuin joudumme myöskin tulikokeen heiteltäviksi.

Fyysillisen olemassaolon alkuasteilla jo tapahtuu muuan prosessi ihmisen sielussa, hän havaitsee näet, että muutamat seikat tuottavat hänelle mieltymyksen ja nautinnon tunteita, toiset taas ovat vastenmielisiä, saaden aikaan tuskaa ja kärsimystä. Ajatelkaamme ihmistä, joka syö ja juo. Niin kauan kuin hän on raitis ja terve ihminen, hän ei pane erikoista huomiota syömiselle ja juomiselle. Mutta tulee aika, jolloin hän huomaa pitävänsä jostain määrätystä ruuasta tai juomasta enemmän kuin toisista, koska se tuottaa hänelle suoranaista nautintoa. Silloin alkaa hän sitä etsiä. Ja kun hänellä vielä ei ole mitään kokemusta syömisen tai juomisen vaaroista, hän nauttii tuosta ruuasta tai juomasta siihen määrään, että hänen ruumiissaan syntyy reaktion. Se ei osaa enää liikaa ravintoa sulattaa, se tulee sairaaksi.

Ihmiskunnan sairaudet ovat alkuaan syntyneet tämänlaatuisista syistä. Monet ajattelijat väittävät, että olemme turmelleet rotumme syömisellä ja juomisella.

Mutta syömisestä ja juomisen tuottamat nautinnot ja tuskat eivät ole ainoat. Ihmisellä on sielullisessa tunnepuolessaan toisiakin nautinnon ja kärsimyksen mahdollisuuksia. Hänellä on ennenkaikkea sangen merkillinen kyky, jota oppineet sanovat suvun jatkamiskyvyksi. On näet ajattelevia ihmisiä, jotka väittävät, että ihmisen sukupuolisuus on hänellä olemassa sitä varten, että hän jatkaisi sukuaan. Ja päältä katsoen tätä seikkaa ei voitane kieltää. Samalla lailla kuin syöminen on olemassa sitä varten, että yksilö pysyisi hengissä, on myös sukupuolinen elämä olemassa sitä varten, että ihmiskunta säilyisi fyysisesti maan päällä. Silti tämä on teoreettinen näkökanta.

Todellisuus on se, että syöminen muuttuessaan aistilliseksi nautinnoksi, on hienostuttanut ihmistä erinomaisesti, on tehnyt hänestä uudenlaisen olennon. Hän on nyt kulttuuriolento, joka valitsee ruokansa. Koko organismi on kehittynyt tuon herkkyyden avulla, joka syntyi siitä, että ihminen alkoi nauttia

ja kärsiä. Hermosto on levittänyt ihmeellisen sähkölinjaverkkonsa yli koko ruumiin, tunkeutuen pienimpiinkin jäseniin. Mikä suunnaton mahdollisuus tuntea sekä nautintoa että tuskaa, piileekään nykyisen ihmisen elimistössä! Emme saa vähäksyä hänen aistillisuuttaan ja sen merkitystä ihmiskunnan kehityshistoriassa. Olemme liian taipuvaiset arvostelemaan näitä asioita yksinomaan moraaliselta näkökannalta, unohtaen että „moraalinen“ näkökanta liian usein on omamme, muttei elämän. Todellisuudessa elämän moraalinen mittapuu on kyllä sekä ankarampi että korkeampi kuin meidän. Mutta se ei ole yksipuolinen.

Sentähden tuokin filosofinen näkökanta, joka ankan tuomitsevana väittää, että ihmisen sukupuolisuus on vain suvun jatkamista varten, — se on varmasti yksipuolinen. Sukupuolisuutemme on nähtävästi luonnonvoima, jolla on mitä suurin merkitys psykologiseen kehitykseemme. Sehän se syöksee meidät syvimpään helvettiin ja heittää korkeimpaan taivaaseen. Se panee meidät tuskasta voihkimaan ja onnesta laulamaan. Se tekee meidät runoilijoiksi ja taiteilijoiksi. Ja ilman sitä, missä olis meidän rakkauskykymme? Tietysti jumalallinen rak-

kaus on henkemme sisäinen elämä, mutta fyysillisen ruumiimme ja sielullisten käyttövälineittemme avulla sisäinen rakkauden kykymme pääsee kuin päivänvaloon mitä syvimpien kokemusten kautta, käydesämme elämän katkeraa koulua.

Ihmisen sukupuolisuus on syynä miltei suurimpiin kärsimyksiin, mitä ihmiskunta on kärsinyt. Sukupuolisuus on kohta nuorelle ihmiselle kohtalokas kysymys. Se panee hänet miettimään. Pitääkö hänen sitä tyydyttää ja millä tavalla? Onko se tyydyttävä yksinomaan avioliitossa, vai onko se tyydyttävissä muullakin tavalla? Avioliitto nähtävästi usein lisää maailman tuskaa. Meidän aikamme nuorukainen ei enää ole sokkosilla. Ei hän umpimähkään usko, niinkuin ennen, että avioliitto on se paradiisi maan päällä, johon jokaisen pitää pyrkiä. Sukupuolisuus on itsessään niin merkillinen probleemi, että useimmille nuorille jää kysymykseksi, ratkaiseeko avioliitto tämän ongelman. Minä vain totean, kuinka asiat ovat. Sukupuolisuus on ääretön pulma ihmiselämässä. Se saa aikaan hirmuisia sielun tuskia ja muutamissa tapauksissa taas suurenmoisia nousuja. Älkäämme vanhoina ja väsyneinä tätä unohtako, minkä nuorina niin hyvin tiesimme.

Elämän tulikoe on tekemisessä tunne- ja aistimusruumiimme, aistillisten kykyjen ja sisäisten tunteittemme kanssa. Se on tulikoe, koska on ole-massa, niinkuin apostoli Paavalikin sanoo, henkinen tuli, joka kaikkea koettelee, jossa kaikki palaa, mikä ei ole ikuista.

Kirjoista tai kokemuksesta tiedämme, että n. s. helvetit ja kiirastulet ihmisen kuolemanjälkeisessä elämässä astuivat voimaan eli toimintaan silloin, kun ihminen tässä maanpäällisessä elämässä alkoi nauttia ruumiinsa avulla. Jos ihminen alussa olikin niin terve ruumiiltaan, ettei hän fyysisessä elämässään ehtinyt kärsiä nautinnon tuskallisia seurauksia, tiedämme, että hän kuoltuaan joka tapauksessa joutui puhdistuksen kiirastuleen. Siinä määrin kuin hän oli nauttinut kärsimättä, siinä määrin hän kärsi siellä, jossa elämän tuli häntä poltti. Tämä luonnon oma moraalinen puhdistustuli näkyy ja tuntuu myöhemmin fyysisessäkin elämässä. Siinä tulessa kuluttavat itse asiassa useimmat ihmiset aikansa. Tulikoe suoritetaan ensin helvetissä ja kiirastuleessa haudantakaisessa olotilassa, mutta myöhemmin nuo kiirastulet ja helvetit siirtyvät fyysilliseenkin elämään. Oikein on sanoa, että ihminen kantaa helvetin omassa

povessaan. Sentähden on tuskin ainoatakaan ihmistä, joka olisi terve kehdestä hautaan asti. Useimmat ihmiset ovat sairauksille alttiit. Useimmat ihmiset kärsivät niinikään tässä fyysillisessä elämässä sukupuolisuudestaan, senkin johdosta, että sukupuoliisuus on probleemi, joka heittäytyy heidän tielleen jo varhaisessa nuoruudessa. Siten joudumme tulikokeen tässä näkyväisessä elämässä, ja siinä tilanteessa ovat uskoakseni useimmat ihmiset. Ja ne ihmiset, joille sukupuoliisuus on muodostunut probleemiksi tässä nykyisessä elämässä, ovat joutuneet keskelle n. s. tulikoetta.

Maakoetta suorittaessamme teemme kaikenlaisia kokemuksia. Voimme ottaa pahojakin harha-askeleita, kun kaikki kokemuksemme ovat tekemisessä omistamisen eli köyhyyden ja rikkauden kanssa. Ken kokeen on lopullisesti suorittanut, ei ole köyhä eikä rikas. Hän on ihmisenä kohonnut vastakoh-tien yläpuolelle. Hän on rahan herra, hänelle kulta on multaa. Hän ei omista mitään rikkaanakaan, hän on ainoastaan huoneen haltija, koska maailma joka tapauksessa on hänen omansa.

Maakokeella on korkea ihanne, päämaali, joka on saavutettava ja jota kohti kuljetaan monenlai-

sisä etapeissa, monenlaisia pienempiä kokemuksia tekemällä. Sama on tulikokeen laita. Tulikokeessa on niinikään päämäärä, joka on saavutettava, ja tie, jota pitkin kuljetaan päämaalia kohti. Mikä on nyt ihanne, jota kohti tulikoe meitä vie? Se on täydellinen riippumattomuus kaikesta aisti- ja tunne-elämästä, täydellinen itsensähillitseminen, — täydellinen puhtaus. Meidän ihanteemme on puhtaus. Ja jos olemme selvillä tästä, että elämä tahtoo meille tulikokeen avulla opettaa ehdotonta puhtautta kaikissa suhteissa, silloin on verrattain helppo ratkaista eteen sattuvia käytännöllisiä kysymyksiä ja probleemeja. Ne on aina ratkaistava siten, että viittaavat puhtauteen päin ja panevat meidät kulkemaan puhtauden ihannetta kohti. Erehtymisen ja lankeemisen mahdollisuudet ovat suuret, yhtä suuret tuli- kuin maakokeessa. Ken seisoo, katsokoon, ettei lankea. Mutta syntisen polkua valaisee toivon tähti. Ja jos on matkalla lankeemuksia, on nousujakin. Varjossa opitaan valo tuntemaan, ja elämän koulu opettaa vastakohtien avulla.

Ihanteen eläviä piirteitä ei ole vääristeltävä tuomion kylmiksi kasvoiksi. Jos olemme ymmärtäneet, että ihanne on puhtaus, alkäämme tuomitko toisia,

jotka eivät vielä tahdo olla puhtaita, kun kerran olemme sanoneet ja ilmoittaneet, että niin on ihanne ja niin on oleva. Tuomitsemalla ei elämän ongelmaita ratkaista. Ratkaisu tapahtuu siten, että sanomme sekä itsellemme että toisille: Tuossa on ihanne, sitä kohti kulje, katso, mitä valoa se luo, ja anna vaikeutesi joutua valon kirkkauden valaisemaksi, silloin valo, joka tulee puhtaudesta, valaisee kysymystä ja ratkaisee sen samalla. Että jokainen pulma on ratkaistava omalla tavallaan, on käytännöllinen totuus. Ei ole mitään yhteistä vasaran lyöntiä naulan päähän: näin! — ja varjele niitä, jotka eivät tähän mukaudu. Ei elämän koulu ole semmoinen. Elämä kasvattaa meitä, mutta se kasvattaa meitä vapaudessa. Kärsimyksien tullessa se meitä puhdistaa ja ojentaa. Siten me itse viisastumme, itse opimme huomaamaan, mikä on oikein, mikä väärin, mikä on huonoa, mikä hyvää. Tuon me opimme ja semmoisesta voi iloita ja olla kiitollinen. Semmoisesta koulusta saatamme iloita. Pelosta ja pakosta ilminen ei tahdo olla hyvä, mutta koko sydämeästään hän sitä tahtoo hyvän itsensä takia, kun hyvän ihanne hänelle kirkastuu.

Elämä antaa meidän tehdä niinkuin itse tahdomme.

Mutta se antaa meidän kantaa myöskin seuraukset. Niitä emme voi välttää. Olemme vapaita tehdesämme, mutta tekojemme tulokset meitä seuraavat, niinkuin rattaat aisoissa kulkevaa hevosta. Minkä ihminen kylvää, sen hän niittää. Minkä hän taakseen heittää, sen hän edestään löytää. Elämän koulu on kokemusten ja kiusausten koulu. Maa- ja tulikokeet panevat meidät ennen kaikkea ajattelemaan ja tekemään kysymyksiä.

V.

ELÄMÄN VESIKOE

Elämänkoulun kokeita voisimme myös nimittää kiusauksiksi. Kiusaus on tuttu sana, jota paljon käytetään kristikunnassa. Isä-meidän-rukouksessa jo rukoilemme: „älä johdata meitä kiusaukseen“. Jos nyt elämän kokeita nimitämme kiusauksiksi, saamme hie-
man määritellä, mitä kiusauksella tarkoitamme, sillä emmehän elämän omia kokeita saata ajatella luonnottomiksi kiusauksiksi, joista meidän pitäisi rukoilla Jumalaa meitä pelastamaan. Elämän kokeet kuuluvat itse elämään, muuten elämämme ei olisi sitä koulua, mitä se on. Ne ovat siis itsessään hyviä, ei pahoja. Heittäkäämme silmäys tältä kannalta äsken tutkimiimme kokeisiin.

Maakoe on kiusaus siinä mielessä, että fyysillinen maailma ja fyysillinen ruumiimme kiusaa meitä, koska se vetää huomiomme puoleensa ja lupaa meille jotain. Eikö koko tämä meidän fyysillinen elämämme ikäänkuin kuiskaa meille kiusaajan äänellä:

„palvo minua, niin annan sinulle kaikki tämän maailman rikkaudet, saat hallita kaikkea sitä ihanuutta, mitä tässä maailmassa on“. Kiusaus ei ole siinä, että se asettaa meidät koetukselle ja kasvattaa meitä, vaan kiusaus on siinä, että se kykenee kääntämään huomiomme liian paljon puoleensa. Järkemme kyllä sanoo meille: jossain määrin meidän täytyy palvella näkyväistä maailmaa, ikäänkuin jumaloida ihmiskunnan kaunista isänmaata, viljelemällä ja koristamalla sitä ja mukautumalla elementtien vaatimuksiin, — sillä muuten emme pysyisi hengissä edes. Semmoinen palveleminen on luonnollista, mutta se muuttuu meille kiusaukseksi, jos lankeamme polvillemme näkyväisen maailman eteen, antautuen sitä palvomaan ja nähden siinä ainoan ihanuuden, mistä mitään tiedämme. Semmoinen kiusaus johdattaa meitä teoreettiseen materialismiin, jumalallisen elämän kieltämiseen, jota emme voi silmillämme nähdä emmekä käsin kosketella. Tulemme jumalankieltäjiksi filosofisessa merkityksessä. Oma ruumiimme ja näkyväinen maailma sokaisee meidät niin, että unohdamme jumalallisen totuuden etsimisenkin. Tämä teoreettinen materialismi ei ole samaa kuin käytännöllinen itsekkyyys ja häijyys, tällainen materialisti

voi olla hyväntahtoinen ihminen, vaikka hän on katsonut itsensä sokeaksi näkyväiseen todellisuuteen. Verrattain lievä paha tämä on meidän inhimillisillä silmillämme katsoen, mutta henkimaailman kannalta on selvää, että materialisti erottaa itsensä hengen elämästä ja omasta sisimmästä olemisestaan tuijotamalla vain tähän näkyväiseen, kuolevaiseen harhaan. Kun avaamme silmämme näkemään henkeäkin, emme lankea maakokeen kiusaukseen.

Jos taas ajattelemme tulikoetta, ovat sen koettelemukset omiansa kasvattamaan meistä, kuten äsken sanottiin, sielullisia olentoja. Eivät aistimme eikä tunne-elämämme ole valmiina luotu. Pitkien aikojen kuluessa ne ovat vähitellen historiallisesti kehittyneet. Elämä tarjoaa kaikenlaisia mahdollisuuksia aisteillemme kehittyä, ja samalla tunteemme kehittyvät, rikastuvat, laajenevat. Tämä kaikki on välttämätöntä, ja meidän täytyy oppia suoriutumaan tulikokeissa.

Kokeet käyvät meille kiusauksiksi ainoastaan, jos me niin kokonaan elämme aisteissamme ja tunne-maailmassamme, että se voi kiusaajana kuiskata meille: „palvo minua, niin minä tuon sinulle onnen“. Lause „palvo minua“ merkitsee silloin: „kehitä kykyäsi aistillisesti nauttia ja keskity kokonaan nautinnon

palvontaan, niin tulet onnelliseksi“. Tämä kiusaus vie, jos annamme sille vallan, n. s. käytännölliseen materialismiin, epikureismiin, hedonismiin, jonka mukaan pitää „nauttia elämästä“ niin paljon kuin mahdollista, koska aistillinen nautinto on elämän varsinainen sisältö ja tarkoitus. Sama kiusaus vie fariseismiin, jos esim. yhteiskunnallisista syistä myönämme jonkinlaisten eettisten normien tarpeellisuuden, jolloin pyrimme ulkonaisesti näyttämään moraalisesti mallikelpoisilta, vaikka salassa palvomme nautinnon jumalaa. Tähän meidät tulikoe vie, jos annamme sen muodostua kiusaukseksi.

Kun Jeesus opetti meitä rukoilemaan: „älä johdata meitä kiusaukseen“, on hän epäilemättä tarkoittanut: älä anna järkemme ja mielemme pimittyä, niin ettemme näe elävää henkeä, vaan luulemme elämän olevan fyysillisessä omistamisessa tai aistillisissa nautinnoissa.

Siirtykäämme nyt tarkastamaan n. s. vesikoetta. Koska kaikki kokeet elämänkoulussa kulkevat limitäin, on se ajatustyö, mikä meissä herää suorittaessamme maa- ja tulikokeita, omiansa heittäämään meidät keskelle vesikoetta. Vesikoe on näet tekemisissä sielumme „ajatusruumiin“ kanssa, niinkuin

usein sanotaan, sen näkymättömän olemuspuolemme kanssa, jota nimitetään mentaaliseksi käyttövälineeksi eli verhoksi. Vesikokeeseen joudumme silloin, kun meistä pienemmässä tai suuremmassa mitassa tulee ajattelevia totuuden etsijöitä, jotka ottavat huomioon sen tärkeän tosiseikan, että ihminen on järkevä olento. Luomakunta voi aistita, kasvit ja eläimet voivat tuntea, mutta missä on vapaa ajatuskyky? Piilossa se pysyy, jos sitä on. Ihminen on ainoa, joka varmasti ja vapaasti ajattelee. Muusta luonnosta ihminen eroaa siinä, että hän on ajatuskykyinen järkiolento, jonka järki vaatii totuutta, s. o. asiain ymmärtämistä ja tietoa. Kun elämän kokemukset alkavat vaivata häntä, hän kysyy: miksi? Hän ei käsitä, että elämä on koulu, hän ei käsitä, että ilot ja surut, nautinnot ja kärsimykset samalla kaikki ovat kokeita. Hän kadottaa omaisuutensa tai kunniansa tai jonkun rakkaan omaisensa ja kysyy elämältä: mitä varten? Kuinka usein isä ja äiti kysyvät, kun heiltä pieni lapsi kovia tuskia kärsittyään kuolee: „minkätähden pienen, viattoman lapsen pitää noin paljon kärsiä? Kuinka Jumala voi antaa sellaisen tapahtua?“ Äskenen maailmansota herätti ihmisiä kysymään: „jos Jumala on olemassa tai jos

Jumala on hyvä tai jos salaisia mestareita on olemassa, joilla on valtaa elämän ja kuoleman yli, miksi he antavat ihmisten tällä tavalla sokeasti tappaa toisiaan, tuhota lyhyessä hetkessä, mitä suurella vaivalla pitkinä vuosina on aikaan saatu? Miksi antavat kyöneleiden ja tuskien tulla jokaiseen kotiin maan päällä?“ Näin kysyivät monet minultakin, eivätkä he heti ymmärtäneet, kun vastasin: elämä on koulua, hyvät henkivallat eivät ole mitään sotaa tahtoneet, se on meidän oman pahuutemme aikaansaama. Kaikista enimmin kärsivät jumalat tästä asiaintilasta, mutta minkä he voivat? Luonnossa vallitsee syyn ja seurauksen järkähtämätön laki. Minkä olemme kylväneet, sen niitämme. Meidänhän tulee lopettaa sodat, meidän tulee järjestää elämämme maan päällä viisaammin ja paremmin, meidän tulee katua ja kääntyä. Jumalat ovat voimattomia, he ovat antaneet näkyväisen maailman meidän haltuumme. Mooseksen kirjassa sanotaan: „Ihminen on tehty luonnon herraksi.“ Se merkitsee, että henkivallat eivät sekaannu asioihimme sillä tavalla, että estäisivät meitä mitään tekemästä. Jumalat kärsivät ja puhuvat meidän sydämissämme: lakatkaa tekemästä pahaa. He ovat antaneet vallan meille, mutta me luovutamme vallan „Jumalan vihalle“, s. o.

niiden luonnonvoimien käsiin, jotka kyllä pitävät huolta siitä, että niitämme mitä kylvämme.

Niinkauan kuin me ihmiset emme ymmärrä olevamme täällä elämässä kuin lapset, jotka ovat muualta saapuneet tänne koulua käymään, tulemme katkeriksi ja annamme vallan pahalle. Ja silloin ainoa pelastuksemme on, että emme heitä kirvestä mereen, emme huuda: kurja on tämä maailma, perkele tätä hallitsee, vaan teemme itsestämme ajattelevia totuuden etsijöitä: mietiskelemme, luemme, kuuntelemme toistemme sanoja. Silloin otamme itse asiassa askeleen eteenpäin ja astumme vesikokeen maailmaan. Etsiessämme myöskin aina löydämme jotain, sillä vesikokeen maailma on kuin valtameri täynnä aatteiden virtauksia. Kun pienenkin kanavan avaamme omaan sieluumme siitä, tulvaa heti aatteita meihin. Mitä kiihkeämmin ajattelemme elämää, sitä enemmän virtaa lumoavia aatteita meidän järkeemme, täyttäen sielumme kaikenlaisilla uusilla käsitteillä.

Ihmisen järki etsii totuutta eri tavalla. Muuan tapa on n. s. tieteellinen tutkimus. Ne ihmiset ovat selväjärkisiä, loogillisesti ajattelevia olentoja, jotka esim. sanovat itselleen: nyt lykkään luotani kaikki muut probleemit ja alan kemistinä tutkia aineen

salaisuutta siten lähetäkseni totuutta. Toinen tapa etsiä totuutta on avarakatseinen filosofinen ajattelu. Filosofit miettivät elämää yleensä, koettavat järjellään päästä selville sen sisäisistä laeista ja tarkoituksesta. Kolmas tapa on yleisin. Useimmat ihmiset eivät näet ole järjessään niin voimakkaita, että uskaltaisivat itse ajatella, he ottavat vastaan toisilta vastaukset kysymyksiinsä. Tämä etsimistapa on uskonnollinen sanan tavallisimmassa merkityksessä. Kuinka paljon sieluja vetävätkään puoleensa suuret uskonnot, kirkot ja lahkot! Tietystihän jokaisen, tullakseen vakavaksi uskonnon vastaanottajaksi, on täytynyt huomata, että elämässä on salaperäisiä kohtia ja että ihminen on heikko ja tietämätön olento, mutta paljon ei etsijäin siellä tarvitse vaivata ajatuksiaan. „Usko niin ja niin, silloin sinulle tulee rauhallinen mieli ja sinä ymmärrät, miksi asiat ovat niinkuin ovat.“ Uskonnolliset ihmiset lähestyvät hitaammin vesikoetta kuin filosofit ja tiedemiehet, jos heidän uskonnollisuutensa on enemmän auktoriteettiuskoa kuin Jumalan tuntemista. Mutta jos heidän uskonsa on elävä ja persoonallinen, saattaa se kantaa heidät kauemmas keskelle vesikokeen pyörteitä kuin filosofin järkeily tai tiedemiehen olemassaolon ilmiöissä liikkuva tutkimus.

Tässä täytyy ottaa huomioon merkillinen tosi-seikka, nim. se, että kun ihminen tulee vakavaksi totuuden etsijäksi, ei hänessä ainoastaan päivätajunta muutu, vaan myöskin se tajunta, joka ilmenee hänen nukkuessaan, hänen yötajuntansa. Totuuden etsijän unielämä rikastuu, hedelmöityy, elävöityy. Se voi tulla niin todelliseksi, että ihminen astuu ulos fyysillisestä organismistaan, säilyttäen itsetietoisen persoonallisen minätajunnan, ja menee siihen maailmaan, josta on ollut tapana sanoa, että siinä vietetty elämä on hukattua aikaa. Hän on silloin unimaassa sama personallinen ihmisolento kuin fyysisessä olomuodossaan. Tämä on sielullisesti pitkälle menneen kehityksen tulos, mutta se on otettava lukuun siitä yöelämästä puhuttaessa, joka astuu todellisuutena näyttämölle silloin, kun meistä tulee totuuden etsijöitä. Tavallinen ihminen ei ole — ei tavallinen totuudenetsijäkään — noin itsetietoinen yötajunnassaan. Mutta ruumiinsa ulkopuolella hän on, keskellä astraalimaailman elämää. Sentähden herkempi ihminen aina tuo mukanaan vaikutelmia unien maailmasta, vaikkei hän selvästi mitään muistaisi. Tiedemies, keksijä, saa päivätajunnassaan valveilla ollessaan, yht'äkkiä jonkun kauan pohtimansa asian

selväksi tietämättä, mistä valo tuli. Runoilija saa ihmeellisen inspiratsioonin, taiteilija näkemyksen, filosofi saa probleeminsa ratkaisun, tai ihminen, joka on ajatellut määrättyä elämän kohtaa omassa elämässään, äkillisen selvyiden ja valaistuksen. Kaikki he ovat yöllä, ollessaan tuossa toisessa, näkymättömissä henkimaailmassa, seurustelleet semmoisten ihmisten, enkeleiden ja jumalallisten olentojen kanssa, joilta ovat saaneet vastauksia kysymyksiinsä. Nämä vastaukset tulevat inspiratsioneina päivätajuntaan. On todella mielenkiintoista katsella, kuinka ihmiset yöelämässään liikkuvat erilaisissa paikoissa, seuroissa ja veljeskunnissa, joihin heidän sielullinen sukulaisuutensa heidät vetää ja vie. Siellä he saavat kuunnella kokeneempien opetuksia, jos ovat totuuden etsijöitä tässä näkyväisessä maailmassa, ja silloin heidän yöelämänsä ei mene hukkaan. Heidän omat aatteensa selvenevät siellä ja sieltä he tuovat tietoa mukanaan päivätajuntaansa, vaikka ani harvoin muistavat sitä selvästi.

Vesikoe tuntuu täten olevan sangen hyväluontoinen, kasvattava ja kehittävä elämänkoulun luokka, ja me kysymme miltei uteliaina: voiko tätä vesikoetta ollenkaan katsella kiusauksen kannalta? Eikö

ole erittäin hyvä, että ihminen, joka on totuuden etsijä, viisastuu yöelämänsä aikana? Millä tavalla siis vesikoe voi muodostua hänelle kiusaukseksi, joka sokaisee hänet, niin ettei hän näe totuutta eikä kumarra hengessään nöyränä elämän edessä?

Kahdella tavalla — ja molemmissa kiusauksissa piilee ylpeys. Molemmissa ihminen myös heittää etsimisensä kesken.

Vesikokeessa ihmiselle avautuu uusi maailma: ajatuksen vapaa ja taivaallinen valtakunta. Hän tuntee onnea filosofoidessaan, spekuloidessaan, rakentaessaan järjestelmiä. Hän maistaa nautinnon mannaa antaessaan ajatuksensa lentää olemisen salaisuuksien korkeuksiin ja syvyyksiin, ja kuta herkkäuskoisempi ja sangviinisempi hän on, sitä katkerampi on hänen heräämisensä, kun uuden tietoisuuden ääni alkaa kuulua keskellä iloa ja ilkkuen kysyä häneltä: „oletko varma asiastasi? ovatko johtopäätöksesi oikeat? tiedätkö, onko totta, mitä ajattelet ja kuvittelet?“

Lähellä on silloin lankeemus. „Spekulatsioonit ovat kuvitteluja“, hän huudahtaa, „unet ovat unia. Ei ole mihinkään luottamista. Ihmisen järki on liian lyhyt ratkaistakseen ikuisia ongelmia.“ Ja kiusauksen

ääni kuiskaa: ei mitään voi tietää. Hullu se, joka luulee, että jumalallinen tieto on saavutettavissa. Totuus on, ettei mitään voi tietää.

Ja totuuden etsijästä tulee kyynikko, kieltäjä, jyrkkä agnostikko.

Mutta toinen kiusaus on vastakkainen.

Totuuden etsijä löytäessään ratkaisuja, saadessaan inspiratsioneja, keksiessään uutta, tuntee povensa onnesta paisuvan. Lähellä on silloin kiusaus luulla itse olevansa viisas ja kehittynyt ihminen, joka on saavuttanut tiedon huipun. Hän saattaa kyllä sanoa itselleen: „minä olen nöyrä“, ja ihmisten edessä hän esiintyy vaatimattomana, mutta salaisesti, ehkäpä huomaamattaan hän on vakuutettu omista tiedoistaan, omien näkökantojensa pätevyydestä, omien sanojensa viisaudesta. Kuta enemmän hän esim. kehittyy yöllisessä elämässään, sitä enemmän hänen silmänsä sokaistuvat, niin ettei hän näe, että astraalinen elämä, samoin kuin tämä fyysillinen, on symbolia, vaan uskoo sen todelliseksi, ehkäpä ikuiseksi elämäksi. Ja salaisena kiusauksena hänen sydämessään on usko omaan tietäjä-asemaansa ja korkeaan viisauteensa. Täten ihminen unohtaa elämän jumallisuuden ja asettaen itsensä tiedon, taidon ja pyhyiden jalus-

talle antaa toisten ihailla sitä viisautta, mikä hänestä valuu.

Mutta kun ihminen ei anna vesikokeen muodostua kiusaukseksi ei tavalla eikä toisella, vaan aina huomaa, kuinka rajoitettua ja pientä on kaikki inhimillinen saavutus, silloin hän tästä kokeesta voi onnellisesti suoriutua ja voittaa. Voitto on tavallaan kaukainen ihanne, mutta samalla se on ainoa käytännöllinen ratkaisu. Vesikokeessa voittaa totuuden etsijä, kun hän näkee kaikkien tietojensa ja ratkaisujensa läpi ja näkee, että ne ovat sittenkin harhoja, jotka nousevat hänestä itsestään. Tämä on vaikea koe, korkea ja vaikea, se pelottaa totuuden etsijää, hän ei voisi ymmärtää alkutaipaleella, mutta lopulta hän tulee siihen, että kaikki, minkä hän luulee totuudeksi, on harhaa, joka nousee hänen omasta sielustaan. Silloin hän joutuu ahtaan portin eteen, jonka vartija häneltä kysyy: jaksatko heittää päältäsi harhat, jaksatko jäädä yksin, jaksatko seista tyhjässä avaruudessa? Osaatko tulla ulos merestä, jossa olet kauan kalana elänyt, osaatko nousta pinnalle ja huomata olevasi lintu, joka voi lentää avaruudessa ilmojen halki? Voitko siinä määrin voittaa itsesi, että näet oman yksinäisyytesi iankaikkisessa äärettö-

myydessä? Tyydytkö olemaan elävä, tajuinen piste kehässä, jota ei ole olemassa, ja keskustassa, jonka ääriä sinun itse tulee luoda? Voitko tämän tehdä? Jos voit, silloin pääset ulos vesikokeesta ja joudut tekemisiin ilmakokeen kanssa, silloin joudut sielussasi uuteen maailmaan, jossa ei enää ole kysymys tunteista ja ajatuksista, vaan omasta tahdostasi. Mitä sinä tahdot?

VI.

ELÄMÄN ILMAKOE

Vesikokeessa ihminen alkaa tuntea itseään, ja itsensä tunteminen on viisautta, kuten vanhat sanoivat. Viisauden alku onkin siinä, että ihminen huomaa, ettei hän mitään tiedä. Vasta kun hän on tähän kohtaan tullut, avaa elämä totuuden etsijälle tiedon saavuttamisen mahdollisuudet. Vesikokeen perästä seuraa ilmakokeen uusi, tuntematon maailma, mutta missä on se voima, joka nostaa etsijän tietämättömyyden pimeydestä tiedon ja viisauden valoon? Mikä on se kynnys, joka erottaa koko vanhan tieteellisen, filosofisen ja uskonnollisen maailman tästä uudesta tuntemattomasta? Sen voilausua yhdellä ainoalla sanalla, — sanalla, jota paljon väärin käytetään ja jonka merkitystä harvoin ymmärretään — mutta sen parempaakaan ei juuri löydä. Se sana on: *usko*. Ihmisen pitää astua tietoisesti uskoon. Mutta mihinkä uskoon?

Onhan hän ennenkin uskonut. Hän on ollut

uskonnon kannattaja, filosofian harrastaja, tieteellinen ajattelijä. Ja aina hän on uskonut harrastamansa asian totuuteen ja pätevyyteen. Mutta kaikki nuo maailmankuvat menivät rikki. Vesikokeessa hän joutui epäilyksen valtaan ja lopulta oman tietämättömyytensä näkemykseen. Mikä on usko, jota nyt odotetaan häneltä? Se on usko, jonka keskipiste on hänessä itsessään; usko, joka perustuu siihen, että hän on oppinut tuntemaan itsensä tajuntakeskukseksi maailmankaikkeudessa. Hänen uskonsa on nyt uskoa omaan itseensä. Mutta tämä itse on heikko ja avuton kuin kapalolapsi, ja kuitenkin samalla iankaikkisuusvoimainen kuin vastasyntynyt jumala. Hänen uskonsa omaan itseensä on sentähden kuin uskoa jumaluuden tyhjyyteen, — sillä onhan hän tullut siihen, että hän on kuin näkymätön piste äärettömyyden avaruudessa.

Sanoja, sanoja, jotka eivät mitään merkitse, ja kuitenkin ovat täynnä sisältöä kokeneelle! Hän, jolta ilmakokeen maailma nyt odottaa ja vaatii uskoa, seisoo uuden elämänsä kynnyksellä kahden tien edessä, joista toinen on valittava. Tuskin hänen valintansa on vapaa. Se on hänen oman menneisyytensä ja temperamentinsa määräämä, ja helposti

hän astuu vasemmalle tielle, joka perikatoon vie; mutta yhtä helposti ja pian hän myös saattaa nähdä erehdyksensä ja muuttaen suuntansa rientää oikealle tielle.

Mikä on vasen, vaaran tie? Se on siinä että hän uskoo omaan personallisuuteensa, niin sanoaksemme kuolevaiseen minäänsä vain. Hän uskoo itse olevansa — sanoisinko — jumalallinen olento, joka voi tehdä ja saada aikaan suuria, joka voi olla vaikuttava keskipiste maailmankaikkeudessa. Hän tahtoo olla kuin jumala, kuin luoja, hän etsii kunniaa ja valtaa. Hänen elämänsä on silloin kulkua tähän suuntaan; hän itse on elämän lähde — hän itse kaikki kaikessa.

Harvat ihmiset ajattelevat näin; onneksi hyvin harvat. Sillä jos ihminen alkaa tästä päästä ja heittää kaikki kuin yhdelle kortille, päättäen itse tulla „jumalaksi“, koska ei muuta jumalaa hänen tietääkseen ole, hän lähtee sängen surullista tietä kulkemaan. Voihan se tuottaa hänelle tyydytyksiä, ja mitä enemmän hän etenee, sitä enemmän elämä paljastaa satumaisia mahdollisuuksia hänelle, näyttäessään, mitä outoja kykyjä hänessä itsessään piilee. Hän joutuu lopulta tekemisiin kuolemankin probleemin kanssa

ja huomaa, että kuolema on voitettavissa, koska hän pääsee irti omasta ruumiistaan, kuten vesikokeen yhteydessä mainitsimme. Mutta hän hakee omaa personallista itseään, omaa tyydytystään — ja sen tähden tämä on surullista tietä, sillä se vie häntä askel askeleelta ihmisten yhteiselämästä pois yhä suurempaan yksinäisyyteen ja lohduttomuuteen. Sanotaankin, että tämä on mustan maagikon tie. Voimme tämän ymmärtää, mutta samalla tiedämme, että niitä ihmisiä on käytännössä äärettömän harvassa, jotka kulkevat mustan tien loppuun. Jonkun matkaa moni kulkee siihen suuntaan. Moni ihminen on vallan- ja kunnianhimoinen. Moni ajattelee yhden, kahden, ehkä kymmenen elämän aikana kunniaa ja valtaa elämän korkeimpana saavutuksena, mutta sitten hän huomaa, kuinka kolkko semmoinen ihanne on. Silloin hän kääntyy ja hänen kääntymyksensä on suuri. Yhtä suuri kuin on ollut hänen itsekkyytensä, yhtä suuri on hänen kääntymyksensä. Elämä on pitkämielinen. Se ei ketään hylkää, — ei tahdo, että kukaan menisi kadotukseen. Elämä odottaa, ja pienimmästäkin kääntymyksestä iloitaan sanomattomasti taivaassa. Ihminen on vapaasti saanut kulkea itsekkäisyyteen päin

niin pitkälle, kuin hän on jaksanut. Mutta onneksi reaktioni on niin voimakas, elämän koulu toisin sanoen niin ihana, että ihminen väsyä ja kääntyy pois pahalta tieltä. On miltei legendaa, kun puhumme mustista maagikoista, jotka ovat tulleet pahoiksi sanan varsinaisessa merkityksessä ja vapaasti päättäneet kulkea omaa kadotustaan kohti. Niitä lienee, mutta ne ovat yhtä harvinaisia kuin katkeria hedelmiä ihmiskunnan elämänpuussa ja heidän elämänsä sulkeutuu myös suureen salaisuuteen. Useimmat sille polulle poikenneet pysähtyvät ajattelemaan, tekemään havaintoja ja näkemään, mihinkä ovat menossa. Paha houkuttelee vain jonkun aikaa ja jonkun verran. Sentähden useimmille ihmisille avautuu se toinen maailma, johon kätkeytyy hänen pelastuksensa ja hänen ikuinen autuutensa.

Tämä toinen tie, tämä toinen usko on sekin uskoa omaan itseensä, mutta ei kuolevaiseen persoonallisuuteen, vaan kuolemattomaan korkeampaan minään. Se on uskoa hyvään, totuuteen, Jumalaan, ja uskoa siihen, että hyvä piilee ihmisessä itsessään.

Elämä on jumalallinen ihmisen ulkopuolella, mutta jumalallinen elämä on myös syvimmällä jokaisessa ihmisessä. Jokainen ihminen on siinä mie-

lessä lunastettu, niinkuin kristinuskossa sanotaan, että elämä itse — Jumala — on hänessä. Meissä jokaisessa uneksii todellinen Jumala. Ei alempi itse, vaan todellinen Jumala, jonka yhteyteen meidän tulee päästä. Emme saa erehtyä luulemaan Jumalaa olennoksi, jota voi määritellä uskontojen tavalla. Silloin taas joudumme vanhoihin erehdyksiin. Meidän täytyy ymmärtää, että Jumala on ääretön elämä ja siis salaisuus — mutta että Jumala on hyvyys, — hyvyys, totuus, oikeus, kauneus . . . Saamme puhua apostolisella tavalla Jumalan ominaisuuksista. Meidän tulee vain uskoa, että elävä Jumala on yhteydessä kaikista parhaimman kanssa, mikä sielussamme piilee. Ainoastaan paras meissä pelastuu. Ainoastaan paras on kuolematon.

Meidän on ilmakokeessa uskottava joko omaan pieneen personallisuuteemme ja sen ylpeyteen tai sitten elämän hyvyyteen, joka meidänkin sielumme on lunastanut. Väärällä tiellä kulkiessamme syvennymme yhä alemmaksi sisään itseemme, vain itseemme; sentralisoidumme itseemme. Mutta oikealla tiellä elämään uskoessamme pyrimme ulos itsestämme. Pyrimme elämään, pyrimme vastaanottamaan sielumme kaikkea sitä kuvaamatonta täydellisyyttä, joka

heijastuu meihin parhaimpanamme. Se sisäinen hyvyys, jalous, ylevyys, rehellisyys, kauneus, oikeamielisyys, jonka huomaamme itsessämme, on heikkoa heijastusta elävästä Jumalasta. Sen tähden me näitä linjoja pitkin, jotka nousevat meistä itsestämme, pyrimme elävän Jumalan luo. Tämä on oikein suoritettua ilmakekkoa, ja silloin on edessä vain ilmakekkeitte ihanne, epäitsekkyteen ja rakkauden suuremmoinen elämä iloineen ja suruineen.

Ilmakekkeessa koetellaan meidän tahtoamme, sen vilpittömyyttä ja puhtautta. Koska elämän kokeet kulkevat limittäin, saattaa ihminen yhdeltä olemuspuoleltaan joutua ilmakekkeeseen, jossa hänen tahtonsa koetellaan, vaikkei hän vielä ole toisia kokeita loppuun suorittanut. Kuta monipuolisemmaksi ja monimutkaisemmaksi kulttuuri-ihmisteen elämä käy, sitä helpommin yksilö joutuu koeteltavaksi monella tavalla yhtäkaa. Tahdomme parilla sanalla mainita erään erehdyksen eli kompastuksen, joka on hyvin lähellä meitä kaikkia. Jalot ja hyvätkin ihmiset lankeavat siihen parasta tarkoittaen.

Mikä se on? Se on maailmanparantamispuuha. Hyvää tarkoittava ihminen katsoo ympärilleen ja huudahtaa: „Kaikkialla on vääryyttä, murhetta, kärsi-

mystä ja tuskaa. Kaikkialla on kurjaa ja huonoa elämässä. Näitä kurjia oloja on parannettava! Kaikki on muutettava, korjattava!“ Hänestä tulee politikoitsija, niinkuin sanomme. On miltei kuin nykyaikainen sairaaloisuus tuo politikoiminen ja maailman parantaminen. Ei se ole tuomittavaa eikä pahaa, se on vaikea ongelma. Ja kuitenkin ratkaisu on yhtä yksinkertainen kuin läheinen, — ratkaisu, joka kelpaa yksilölle yhtä hyvin kuin ryhmille, luokille, kansoille. Ja se ratkaisu sisältyy vanhaan, tunnettuun lauseeseen: „lakaise ensin puhtaaksi oman ovesi edestä“. Voitko sinä maailmaa parantaa, ennen kuin olet edes jonkun verran parantanut itseäsi? Voitko huutaa toisille: olkaa veljiä! jos itse sanot, kun köyhä tulee ovellesi apua pyytäen: „emme harjoita hyväntekeväisyyttä, tahdomme muuttaa koko maailman hyväksi“. En sano tätä pilkalla, sillä vilpitön poliittinen työ oikeuden ja vapauden puolesta on aina kaunis ja kunnioitettava. Mutta helposti se iskee harhaan.

Kerronpahan vanhan indialaisen legendan, joka asettaa räikeään valoon maailmanparannuspuuhan.

Oli aikain aamulla mies — viisas, ajatteleva ja huomioita tekevä mies. Hän — kun aina paljain

jaloin kulki, niinkuin muutkin ihmiset — harmitteli itseksensä: on niin paljon kiviä ja niin kurjat olot maailmassa, että ennenkuin on päässyt iltaan, on aina kolhinut jalkansa veriin — kiviin, puun runkoihin ja kaikkeen, mitä yleensä on. Hän mietti: miten on tämä maailma parannettavissa? Ja hän keksi. Kokouksessa selitti hän sitten keksintönsä ihmisveljilleen. Ensimmäin puhui olosuhteiden kurjuudesta, ja kaikki huusivat, että todella oli kurjaa. Toisten ihmetellessä hän sitten lisäsi: Nyt meidän täytyy tehdä näin: peitetään nahalla koko maan pinta! Eikö silloin ole hyvä kävellä? Kaikki ihasuivat. Silloin pieni poika korotti äänensä ja huusi: Mutta mistä saadaan niin paljon nahkaa, että se riittää koko maanpinnan yli? Ja kun kaikki hämmästyneinä vaikenivat, poika jatkoi: Eikö olisi parempi, että jokainen ottaisi kaksi nahan palasta ja panisi ne jalkansa alle? Ja kas, siinä olikin pelastus! Kengät, sandaalit. Ei tarvinnut maailmaa muuttaa, kun muutti oman suhteensa maailmaan. Sovittakaamme legendan antama opetus erääseen nykyyhtymme — sanoisinko — riitakysymykseen.

Ei ainoastaan maailmanparantajat, vaan muutkin

ihmiset — varsinkin nyt suuren maailmansodan jälkeen — ajattelevat, että sota on kaikkea muuta kuin onni ihmiskunnalle. Jos kansat keskenään eläisivät rauhassa, olisi onni paremmin taattu sekä Europan että Aasian ja koko maapallon kansoille. Tämän myöntävät kaikki. (Jotkut hurjapäiset kenraalit korkeintaan sanovat: mihinkä laiskuuteen ihmiskunta joutuisikaan, jos ei olisi sotia, sillä nehan ne siveellisesti kasvattavat ihmiskuntaa.) Teoria on siis selvä, vaan miten on käytännön laita?

Kansojen Liitto pitää Europassa kokouksiaan ja rauhankongressejaan ja siellä tuumataan ja vaivataan päättä, mitenkä maailmanrauha saataisiin aikaan. Jokaiselle kongressissa on selviö, että jos vallitsisi rauha, ei tarvittaisi aseita, ei kanuunoja, ei seisovia armeijoja, ei varustuksia ja valmistuksia sotaa varten. Mutta koska nyt on kaikkialla sekä armeijoja että aseita, muodostuu rauhankysymys jonkinlaiseksi aseistariisumiskysymykseksi, ja silloin on jouduttu ojasta allikkoon. Kun valtioista lähetetään viisaita edustajia kongressiin, tietävät nämä sisänsään, ettei maailmanrauha sentään saa vaikuttaa mitään armeijoihin ja aseihin; niin pitkälle hulluudessa ei voida mennä. „Puhukaamme asioista.

Löytäkäämme semmoinen ratkaisu, että vähennetään sotavoimia — että niin ja niin paljon saa pitää aseissa. Riisuutua niistä kokonaan olisi järjettömyyttä. Täytyyhän kansojen olla varustettuna. Eihän tiedä, milloin joku hyökkää maahan. Ei minun kansani ja valtakuntani aio mitään hyökkäys-sotaa aloittaa; mutta kuka toisista tietää? Sen tähden täytyy olla varustettuna.“

On sama kuin jos yksityiselämässämme ajattelisimme, että kuka tietää, missä talossa saa rauhassa asua. Voidaanhan siihen hyökätä. Revolveri täytyy olla ja kaikenlaiset laitteet ovissa, että jos avaa oven niin kuula tulee ja kaataa. Ja kadulla kulkija voi saada päähänsä, että tuon kimppuun minä hyökkään. Täytyy olla jokin pistin, jolla voi suojata itseään. Täytyyhän ihmisen olla varustettu. Hullua-han on koko elämä, jos ei ole varustettu pahaa vastaan! Mutta jos näin ajattelisimme jokapäiväisessä elämässämme maan päällä ja epäilisimme naapureitamme ja toisia ihmisiä, silloin olisimme hulluja. Ihminen, joka semmoista voisi ajatella, istukoon ennemmin jossain sellissä, hän on todellisesti hullu. Ja kuitenkin valtiomme niin ajattelevat. Se mikä yksilölle olisi hulluutta, on siis valtiolle

järkeä. Mutta eikö sen, mikä yksilölle on järkeä, pitäisi voida olla järkeä yhteisöllekin?

Mikä se saa meidät yksilöinä kulkemaan ilman aseita, asumaan huoneissa ilman konekivääreitä? Meidän luonnollinen uskomme, että toiset ihmiset harrastavat rauhaa niinkuin mekin. Luotamme toisiimme. Ja jos luottamuksessamme joskus petymme, jos on murhamiehiä, jos on pahantekijöitä, niin hullua meidän olisi ainoastaan noita pahantekijöitä ajatella. Täytyyhän ennen kaikkea ajatella toisia, jotka tahtovat samassa määrässä hyvää kuin mekin; jotka tahtovat rauhaa ja sopusointuista naapuruutta. Keskinäinen luottamus on koko yhteiselämän ehto ja edellytys.

Mikä siis olisi kansojen kesken saatava aikaan? Yksilöiden luonnollinen suhde olisi saatava luonnolliseksi yleiseksi suhteeksi. Pelkäämme ja epäilemme kansoina ja valtakuntina sen sijaan, että meidän pitäisi uskoa hyvää toisista kansoista ja rakastaa niitä. Kuvitelkaamme, että saisimme kaikki ihmiset ja valtakunnat täällä Euroopassa muutamaksi ajaksi, kuukaudeksi, pariksi, ajattelemaan: „nyt luovun kaikesta pelosta, vihasta, kateudesta, suuttumuksesta. Tahdon vain hyvää; luotan toisiin. Uskon

ja luotan, että vieraatkin kansat ja ihmiset tahtovat hyvää. Olemmehan kaikki ihmisiä. Murhaajia ja pahantekijöitä on vain mitätön prosentti. Muut olemme kaikki rauhallisia ihmisiä, jotka tahtoisimme, että täällä maan päällä olisi hyvä ja rauhallinen olla.“ Jos *kaikki* muutaman kuukauden ajan ajattelisimme: nyt tahdomme rauhaa — „rauha maan päälle, ihmisille hyvä tahto“, — silloin todella osoitaisimme „kunniaa Jumalalle korkeudessa“. Ja mikä voisi silloin sitä rauhaa häiritä?

Niin, tämäkin on haave, joka koskee toisia ihmisiä. Älkäämme langetko siihen erehdykseen, että ajattelisimme: tällä tavalla on maailma parannettava. Tämä on yksinkertainen keino.

Aivan oikein. Keino on yksinkertainen. Mutta miten se on toteutettavissa? Siinä kysymys.

Jokainen ihminen, joka tahtoo ilmakokeensa oikein suorittaa, ajatelkoon näin:

Ymmärrän, että rauha on elinkysymys maailmalle. Olenko valmis kaikissa tilanteissa niin ajattelemaan, menettelemään ja tekemään, että maailmanrauhaa edistän? Silloin on oman oveni edusta ennen kaikkea lakaistava puhtaaksi. Minun itseni täytyy aina olla täynnä rauhan ja rakkauden ajatuksia. Mitään

maailmanparannuskiihkoa ei minussa saa olla. Minussa täytyy olla rauha. Ajattelen rakkaudella kaikkia, ulotan hyvän uskoni kaikkiin ihmisiin. Totuus on aina näytettävä; mutta aivan rauhallisella tavalla: näin on totuus; jolla on silmät, hän nähköön, jolla korvat, hän kuulkoon.

Esimerkkiä seuraavat toiset. Rauha leviää maailmaan uskon salaperäisillä siivillä.

VII.

ELÄMÄN SALAKOULU

Kaikki ihmiset käyvät elämän koulua, ja eri aikojen uskonnot ovat kukin tavallaan koettaneet teroittaa tätä tosiseikkaa ihmisten mieliin. Salaseurat ovat lisäksi vertauskuvallisten kokeittensa avulla viitanneet siihen, millä tavalla elämän koulu on organisoitu opetustapansa puolesta.

Luonnostaan ihmiset eivät sitä ymmärrä. He etsivät iloa ja onnea elämässä, ja kun surut ja vastoinkäymiset heitä kohtaavat, he vaikeroivat ja valittavat. Mutta varsinkin itämailla on uskontojen onnistunut opettaa ihmisille alistuvaisuutta kohtalon eli karman määräyksiin ja tyytyväisyyttä keskellä kärsimyksiä. Sitä vastoin pidetään länsimailla tämmöistä fatalismia epämiehekkäänä ja keksitään keinoja, millä vaikeudet olisivat voitettavissa. Varsinkin „uudessa maailmassa“. Amerikassa on vuosikymmeniä ollut vallalla optimistinen käsitys elämän murheistakin. Siellä on yleiseksi sananparreksi tullut Emersonin

puhetapa „salapukuisista siunauksista“. Elämä on itsessään hyvä, sentähden sen surutkin ovat hyviä: ne lujittavat luonnetta, ne kasvattavat yksilöitä ja kansoja. Sekä fatalismi että optimismi pohjautuu täten siihen uskoon ja näkemykseen, että elämä on koulu moninaisine kokeineen.

Koulussa aina opitaan jotakin. Ihminen, joka ymmärtää elämän kouluksi, tahtoo sentähden tietää, mitä siinä koulussa opitaan. Mikä oppikurssi on siinä suoritettava? Mikä tutkinto lopulta läpikäytävä?

Tähänkin kysymykseen uskonnot vastaavat ja sangen yksimielisesti. Kaikesta synnistä ja pahasta on luovuttava, kaikkeen hyvään pyrittävä. Itse asiassa ihanteena on inhimillinen täydellisyys eli yhtyminen Jumalaan, jota kuvataan erilaisin sanoin ja joka itämaalaisten oppien mukaan saavutetaan satojen ruumistusten perästä. Elämä on kiertokulkua syntymästä kuolemaan ja kuolemasta syntymään, kunnes vapautus saavutetaan elämänpyörästä.

Ajatteleva ihminen ymmärtäessään olemassaolon ohjelman ei tyydy passiivisesti katselemaan, millä tavalla elämä häntä askel askeleelta kasvattaa täydellisyyttä kohti. Tuo kasvatus on ylen hidasta,

koska ihmiskunta on jokseenkin sama tänään kuin se oli eilen. Samat paheet, samat itsekkäät pyrkimykset, samat hyveet! Ajatteleva ihminen tahtoo ottaa aktiivisesti osaa läksyjensä oppimiseen. Mitä koulupojastakaan tulee, jos hän vain laiskana istuu penkillä, korkeintaan seuraten opetusta, mutta itse mitään lukematta ja harjoittelematta.

Eikö elämän koulussa ole mitään elämän itsensä hyväksymää itsekasvatusjärjestelmää? kysyy ajatteleva totuudenetsijä.

On, vastaavat tähän asiantuntijat, ja se koulu on elämän salakoulu.

Elämän salakoulu? Missä semmoinen on? Kuka siinä on käynyt?

Elämän salakoulu ei ole missään, sillä se on kaikkialla. Se on ihmisten sisässä, ja siinä koulussa ovat käyneet kaikista viisaimmat ja paraimmat ihmiset, jotka koskaan ovat maan päällä eläneet, — semmoiset kuin Jeesus ja Buddha.

Uskontojen perustajat?

Niin, mutta on tehtävä selvä ero uskontojen ja niiden perustajain välillä. Uskonnot ovat historiallisesti kehittyneet — ja enimmäkseen pois päin perustajistaan. Varomatonta olisi uskontojen nykyisistä

ilmennysmuodoista päättää mitään varmaa niiden perustajista tai heidän opetuksistaan. Saadaksemme käsityksen perustajista täytyy meidän tarkasti tutkia uskontojen alkulähteitä, alkuperäisiä kirjoituksia ja muistomerkkejä, alkuperäisiä seurakuntia — ja itsekin tehdä eräitä henkisiä kokemuksia elämän salakoulussa, s.o. henkisen itsekasvatuksen avulla saavuttaa eräitä tuloksia.

Mutta kuka sitten on opettajana elämän salakoulussa? Vai onko opettajaa ollenkaan? Ehkä meidän tulee itse keksiä, millä tavalla kasvatamme itseämme täydellisyyttä kohti?

Elämä on kyllä salakoulussaankin meidän opettajamme, mutta ei enää elämä ulkopuolellamme, vaan elämän henki sisässämme. Kuitenkin olisimme sangen avuttomia, jollei olisi salakoulussa opastajia ja neuvonantajia. Nämä auttajamme ovat inhimillisiä opettajia, juuri noita suuria olentoja, jotka salakoulun kurssin ovat suorittaneet. Ajatelkaamme esim. Buddhaa. Eteemme astuu hengen sankari, ihmeellinen ihminen, joka sanoo itsestään: „Minä olen totuuden löytänyt, seuratkaa minua, niin tekin löydätte totuuden.“ Kun tutkimme enemmän, huomaamme, että hän antoi ihmisille selviä ohjeita ja

neuvoja: Tehkää niin ja niin. Älkää tehkö sitä, älkää tehkö tätä. Ja silloin meille selviää: Buddha on itse asiassa avannut meille portit elämän salakouluun, jonka hän itse on käynyt. Vaan miten lienee kristikunnassa? Kristinuskon perustaja oli Jeesus Kristus. Oliko siis hänkin kulkenut elämän salakoulua? Kun tutkimme kristikunnan evankeliumeja, silloin näemme, että Jeesuskin sanoi itsestään: „Sitä varten minä olen tullut maailmaan, että totuuden julistaisin. Minä olen tie, totuus ja elämä, seurata minua.“ Samat sanat kuin Buddha. Ja antaako hän niinkuin Buddha neuvoja meille, mitä meidän pitäisi tehdä, jos häntä seuraisimme? Kun tutkimme pyhiä kirjoituksia, huomaamme selvästi, että niin hänkin tekee. Jeesus Kristuskin avaa meille ovet elämän salakouluun. Kristikunta vain on hänen käskynsä unohtanut, koska maailma ei yleensä välitä elämän salakoulusta ja sen ankarasta itsekasvatuksesta. Mitä näet saamme maailmassa liian usein kuulla? Saamme kuulla, ei ainoastaan ymmärtämättömiltä ihmisiltä vaan semmoisiltakin, jotka sanovat olevansa viisaita ja kehittyneitä, että nuo suuret sielut, joita niin mielellämme nimitämme Mestareiksi, Jumalan Pojiksi, Vapahtajiksi y.m.

kauniilla nimillä, ovat epäkäytännöllisiä. He ovat hiukan fantasteja, he uskovat liian hyvää ihmisistä, he ajattelevat liian lapsellisesti tätä elämää. Luulenpa melkein, että kuka tahansa kristitty — oli hän pappi tai piispa, — jos panemme hänet ahtaalle Jeesuksen elämänohjeiden suhteen, sanoo: „Kyllä kaikki on evankeliumissa kaunista ja runollista, lohdullista ja ylösrakentavaa, mutta eihän se meidän yhteiskunnassamme kelpaa jokapäiväiseen käytäntöön. Jokainen ymmärtää, mitä tästä elämästä tulisi, jos rupeaisimme jäljittelemään Jeesusta. Suuret sielut ovat aina hiukan epäkäytännöllisiä.“ Eikö hän sitten ollut Jumalan Poika? kysymme hämillämme. Tietysti on, vastataan. Onko Jumala sitten epäkäytännöllinen? kysymme uudestaan, ja se on hiukan vaikea kysymys.

Mutta totuudenetsijä ymmärtää, että viisaimmat ihmiset, jotka ovat kasvattaneet itsensä elämän salakoulussa, eivät saata olla epäkäytännöllisiä. He päinvastoin tietävät elämän käytännöstä enemmän kuin me. Heidän korkea puhtautensa, heidän yli-inhimillinen rakkautensa ja lempeytensä on käytännöllisempää kuin meidän pikku siveellisyytemme. Muuten tulisimme siihen, että rosvot ja pahantekijät ovat

käytännöllisiä ja kaikki muut kunnon ihmiset epäkäytännöllisiä. Kuinka olenkaan epäkäytännöllinen ihminen, kun nähdessäni näyteikkunassa hienon turkin ja itse seisoessani ulkopuolella huonossa palttoossa, en pistä kättäni ikkunalasin läpi kaapatakseni itselleni tuon turkin! Epäilemättä täytyy joillakuilla ihmisillä, joilla on epäselvä käsitys omistuksesta, olla elämänfilosofia, jonka mukaan käytännöllisyyden huippu on vetää turkki ikkunan läpi, kun se tarpeettomana siellä riippuu. Mutta jos emme myönnä, että ryöväri on käytännöllisempi kuin me, vaan varmasti uskomme, että me, jotka emme tahtoisi ottaa toisen omaisuutta, olemme käytännöllisempiä ja tiedämme enemmän elämän laista, niin meidän täytyy myöntää, että suurimmat, jaloimmat ja epäitsekkäimmät ihmiset ovat paraiten tietäneet, mikä on oikein ja mikä on elämän todellinen käytäntö. Me ihmiset olemme liian alttiita itse määräämään elämän käytäntöä. Tahdomme olla mukana sommittelemassa ja järjestelemässä. Mutta elämä meille hymyilee. Ei elämän lait, ei elämisen taito ole semmoinen kuin me itsekkäissä kuvitelmissamme tahtoisimme. Elämän tahto, elämän käytäntö, elämän laki on semmoinen kuin se

on, ja meidän on opittava sitä ymmärtämään ja kunnioittamaan.

Elämän salakoulu, jonka ovia suuret tietäjät avaavat meille ja jota he nimittävät milloin Jumalan Valtakunnaksi, milloin Nirvaanaksi tai Veljeskunnaksi, ei ole mikään leikkikoulu. Jos tahdomme astua siihen kouluun, mikä ei voi tapahtua muuta kuin vapaaehtoisesti, silloin meillä täytyy olla joku tietäjistä opastajana.

Meidän täytyy käytännössä ratkaista oman inhimillisen vapautemme filosofinen probleemi.

Elämä on vapaa. Me ihmiset rakastamme vapautta emmekä kärsi mitään pakkoa. Elämän koulu on täynnä vapautta, sentähden että saamme tehdä ja menetellä niinkuin tahdomme, saamme erehtyä, saamme tehdä pahaa, saamme langeta syntiin, saamme olla niinkuin haluamme elämän koulun puolesta. Mutta sen opetus on siinä, että se järkähtämättä antaa meidän kantaa seuraukset omista teoistamme. Siinä vallitsee täydellinen vapaus. Ei meissä muuten nuoruudessamme olisi niin suuri ja niin jalo ja niin ylevä vapauden kaipuu, jollemme tuntisi olevamme vapaita olentoja, joita ei mikään voi sitoa, ei mikään maailmassa. Se on vain tunne

elämän suuresta vapaudesta. Elämä on kärsivällinen, saamme kulkea mitä kehitystietä tahansa. Aina elämän Isä odottaa, että hänen tuhlaajapoikansa palaisi takaisin.

Mutta elämän salakoulu on ihan toinen. Siinä omasta vapaasta halustamme valitsemme itsellemme opettajan: „Nyt minä tahdon kasvattaa itseäni, jotta astuisin Jumalan valtakuntaan ja voisin suuremmassa määrin palvella, auttaa ja olla hyödyksi.“ Niin jumallinen olento on ihminen, että hän voi sillä tavalla sanoa itselleen. Ei ihminen ole apinan jälkeläinen. Ihminen on „Jumalasta syntynyt“. Hän voi kuiskata sisäiselle isälleen näin: „Tahdon kasvattaa itseäni, että voisin auttaa toisia.“ Ja silloin hän on valmis astumaan elämän salakouluun.

Salakoulussa on monta neuvonantajaa. Siellä on Buddha, siellä on Zarathustra, siellä on Muhammed, Konfutse, Laotse y.m. Kenen valitsemme opettajaksemme? Muistakaamme tärkeä totuus: elämän salakoulussa kaikki ovat yhtä. Ei itseasiassa ole kuin yksi mestari, yksi opettaja. Kaikki muut ovat tuon yhden edustajia. Kuka on se ainoa? Se on elämän henki, se on Jumala, ja jos tarkemmin määrittellemme, se on Jumalan Poika, tuo ihmeellinen

tajunta ihmiskunnan sisäisessä sydänpyhäkössä, jota sanomme kosmilliseksi Kristukseksi ja jota Johanneksen evankeliumi sanoo Logokseksi. Viisaat opettajat elämän salakoulussa ovat tässä Kristuksen tajunnassa, he ovat syvemmällä siinä tajunnassa kuin muut, mutta meissä kaikissa on sama Kristuksen tajunta. Emme muuten voisi ymmärtää mitä opettaja sanoo, emme voisi kasvattaa itseämme, ellei meissä olisi se jumalallinen Itse, joka on meidän vapahtajamme, Kristus meissä, ja jota myös nimitämme mystilliseksi Kristukseksi, kun se on yksityisessä ihmisessä herännyt. Jos siis elämän salakouluun tahdomme astua, mikä on luonnollisempaa, kuin että täällä kristikunnassa käännyimme oman uskonnon perustajamme, oman Vapahtajamme puoleen ja sanomme: Mitä sinä Jeesus Kristus opetat meille? Taikka paremmin sanoen: Mitä sinä neuvot minulle? sillä jokainen yksitellen astuu elämän salakouluun.

Eikä meidän tarvitse turhaan odottaa vastausta. Heti Jeesus sanoo: Noudata minun käskyjäni. Olen käskyni antanut opetuslapsilleni ja ne on koottu n. s. vuorisaarnaan, Matteuksen evankeliumissa. Kaikki muistamme tässä piirissä Jeesus Kristuksen

käskyt, vaikka, kuten edellä mainittiin, ne eivät ole tunnettuja kristikunnassa. Kyllä niitä voidaan lukea ääneen kirkoissa ja kokouksissa, mutta vain korupuheina, sillä kristillinen kirkko ei tunnusta, että Jeesus on antanut uusia käskyjä. Kristikunnassa on totuttu ajattelemaan, että Juudan kansan käskyt, jotka Mooses antoi, ovat samat kuin Jeesuksen. Tällä emme halvenna Mooseksen käskyjä, mutta jos tahdomme elämän salakoulussa ottaa Jeesuksen opettajaksemme, täytyy meidän noudattaa hänen käskyjään.

Kun sitten katselemme Jeesuksen käskyjä, hänen tunnettuja käskyjään, joista ensimmäinen on „älä suutu“, huomaamme pian, kuinka välittömästi ne liittyvät elämän koulun eri kokeisiin. Jeesus on todella käskyillään tahtonut neuvoa meille, miten nopeasti ja tehokkaasti saatamme suoriutua n. s. kokeista. Niinpä ensimmäinen käsky opastaa meitä maakokeen labyrinthista totuuden päivänvaloon. Milloinka näet suutumme? Suutumme silloin, kun mielestämme tehdään jotain väärää, s. o. tavalla tai toisella loukataan omistusoikeutta. Jeesus sanoo: Jos tahdot hyvin ja nopeasti suorittaa maakokeen, niin opi olemaan sydämessäsi suuttumatta. Opi

lempeäksi ja anteeksiantavaiseksi, älä anna sydämesi kiintyä tämän maailman aarteihin ja kalleuksiin. Älä edes luule omistavasi omia rakkaimpiasi. Älä suutu.

Entä Jeesuksen toinen käsky: „Älä katso naista häntä himoitaksesi“, s. o. älä ole ajatuksissasi epäpuhdas. Tämähän on selvää tulikoetta. Tuliko-keessa täytyy meidän oppia puhdistamaan tunne-elämäämme ja siinä parhaiten pääsemme tuloksiin, jos mietiskelyharjoitusten avulla muovaamme ajatus-elämämme kauniiksi ja puhtaaksi.

Kolmannessa käskyssä taas, jossa Jeesus sanoo: „Älä ollenkaan vanho j.n.e.“, siinä hän neuvo meitä puhumaan totta ja olemaan lupauksissamme varuillamme, ettei niistä tahtomattamme koituisi mitään pahaa. Olemme rehellisiä, totuudenmukaisia, hiljaisia. Parempi vaieta kuin huonosti puhua. Tämä käsky liittyy selvästi vesikokeeseen. Ohimennen sanoen ei voi tulla kysymykseen minkäänlainen salakouluun astuminen, ellemme jo ole vesikokeessa, siinä merkityksessä, että meistä on tullut totuudenetsijöitä.

Jeesuksen neljäs käsky: „älä ole pahaa vastaan“ on ilmeisesti yhteydessä ilmakeen kanssa. Millä tavalla voimme oppia saamaan aikaan jotain hyvää

elämässä, millä tavalla kulkemaan valkoisen magian polkua, muuten kuin siten, että luovumme tekemästä pahaa? Meidän ei tarvitse ensi käteen huolehtia siitä, että maailmassa on pahaa. Meidän tulee huolehtia siitä, ettemme itse tekisi mitään pahaa. Tämä on Jeesuksen käsky ja neuvo meille. Luopuessamme itse pahaa tekemästä samalla vapautamme maailman pahasta, nostamme sitä vähän ylöspäin ja viemme sitä hiukkasen eteenpäin. Tämä on tietysti sanottu ainoastaan niille, jotka tahtovat kulkea Jeesuksen jälkiä elämän salakoulussa. Se ei velvoita toisia ihmisiä. Ne, jotka eivät käy tässä salakoulussa, saavat olla kuinka urhoollisia tahansa taistelussaan pahaa vastaan. Se on heidän elämänkouluaan silloin. Ainoastaan se, joka kulkee salakoulua, hän älköön itse tehkö älköönkä vastustako mitään pahaa.

Kun totuudenetsijä noudattaa näitä Jeesuksen neljää käskyä, hän luonnollisesti tulee siihen viidenteen käskyyn, joka on kaikkien yhdistelmä, rakkauden käskyyn. Rakasta kaikkia, älä pidä vieraita kansoja vihollisinasia. Jos sinulla on omia persoonallisia vihamiehiä, rukoile heidän puolestaan, jos et osaa heitä muuten rakastaa. Rakasta kaikkia ja muista, että kaikki ihmiset ovat kaikissa kansoissa inhimillisiä

olentoja, jotka osaavat iloita ja kärsiä, rakastaa ja kaivata rakkautta.

Kun totuudenetsijä salakoulua käydessään noudattaa kaikkia näitä käskyjä niin tunnontarkasti ja niin henkevästi kuin hän kykenee, koittaa hänelle vihdoinkin päivä, jolloin hänet, niinkuin teknillisesti sanotaan, vihitään eli otetaan vastaan niiden olentojen joukkoon, jotka muodostavat elämän salakoulun veljespiirin. Silloin hänkin on yksi meistä, silloin hänkin kuuluu niiden valittujen joukkoon, joiden tehtävänä on läpi vuosituhansien kantaa ihmiskunnan taakkoja ja auttaa pimeydessä hapuilevia veljiään.

